

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИ

ҚУРБОН ҲАЙИТИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Муборак Қурбон ҳайитининг халқимиз маънавий ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини эътиборга олиб, миллий-диний қадриятларимизни сақлаш ва улуғлаш, фуқароларнинг ҳамжихатлиги ва меҳр-оқибатини мустаҳкамлаш, уларнинг руҳий ва маънавий оламини янада юксалтириш мақсадида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Диний байрам – Қурбон ҳайитини дам олиш куни деб эълон қилиш ҳақида”ги 1991 йил 20 июндаги ПФ-221-сон Фармониға мувофиқ:

1. 2012 йилда Қурбон ҳайитининг биринчи куни 26 октябрь жума кунига тўғри келиши ҳақида Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг мурожатини инобатга олиб, 2012 йил 26

октябрь дам олиш куни деб белгилансин ва мамлакатимизда байрам сифатида кенг нишонлансин.

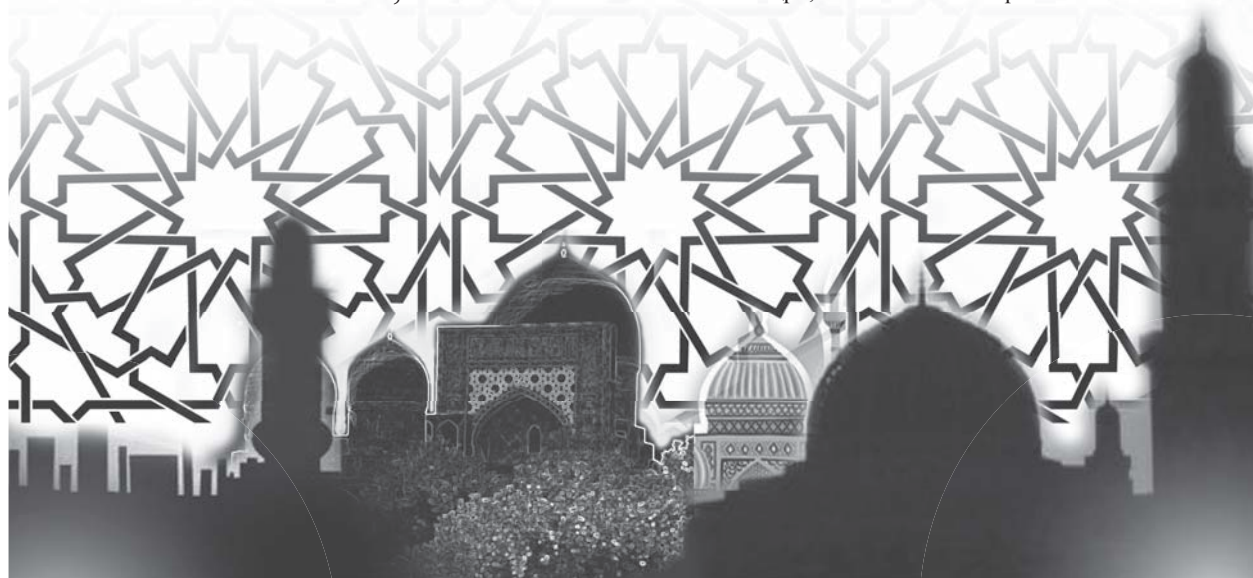
2. Республика “Нуроний”, “Маҳалла” жамғармалари ва бошқа барча мутасадди давлат ва жамоат ташкилотлари Қурбон ҳайитининг жойларда тартибли ва юқори даражада, халқимизнинг миллий қадриятларига мос равишда ўтиши учун тегишли тадбирларни амалга оширсин.

3. Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва бошқа оммавий ахборот воситаларига байрам тадбирларини кенг ёритиш тавсия этилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 2012 йил 22 октябрь.

ҚУРБОН ҲАЙИТИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Қурбон ҳайитининг файзу баракоти қалбларимизни ва хонадонларимизни мунаввар айламоқда. Бу улуғ кунда Ислом оламидаги барча имон-этикодли мусулмон биродарларимизнинг қалблари равшан, диллари хушнуд, нигоҳлари мукаддас Каъбага қаратилган бўлиб, улар Аллоҳнинг фазлу қарамидан умидвордирлар.

Бу улуғ айёмни элу юртимизда меҳр-оқибат, ўзаро биродарлик, катталарга ҳурмат, кичикларга иззат, ҳиммат ва саховат каби анъаналаримиз тобора мустаҳкам қарор топаётган бир шароитда кўтаринки руҳ билан кутиб олаётганимиз янада қувонарлидир.

Айниқса, муҳтарам Президентимизнинг Қурбон ҳайитини нишонлаш тўғрисидаги қарори қабул қилиниши юртимизда азалий анъаналаримизга алоҳида эътибор берилганлигининг ёрқин далили бўлди. Унда ҳайит байрамини жойларда тартибли ва халқимизнинг миллий қадриятларига мос равишда ўтиши учун барча тадбирларни амалга оширишга қатор мутасадди ташкилотлар жалб қилинган. Бу халқимизга янада қувонч бахшида этди.

Маълумки, бу кунда барча мусулмонлар бир-бирларини байрам билан қутлаб, қариндош-уруғлар, ёру биродарларни зиёрат қиладилар, яқинлари ва беморларнинг ҳолидан хабар оладилар. Бирор сабабга кўра аразлашган, гина-қудуратли таниш-билишлар ҳам ҳайит кунларида ўзаро узр сўрашиб, бир-бирларига кучок очадилар. Бундай хайрли ишлар азалий қадриятларимиздандир. Мусулмонлар фақатгина шу кунларда эмас, балки йил давомида бир-бирларига бўладиган ўзаро

муомалаю муносабатларни яхши қилмоқлари керак. Аллоҳнинг берган неъматларидан хайр-эҳсон қилиб, саховатли кишиларимиз меҳрга муҳтож одамларга ёрдам қўлини чўзишлари керак. Савоб ишни ҳар ким, ҳар куни қилиши керак. Ислом дини кишиларни бир-бирига меҳру оқибатли бўлишга чақиритиши билан бирга, уларни динидан, миллатидан қатъи назар, ўзаро иззат-ҳурмат кўрсатишга ундайди.

Бу йилги Қурбон ҳайити жуда шуқухли кунларга тўғри келди. Асосий қонунимиз қабул қилинганнинг 20 йиллик байрамига ҳам санокли кунлар қолди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида Дин ва виждон эркинлиги масалаларига катта эътибор қаратилган.

Ватанимиз мустақилликка эришганидан кейин ҳар йили республикамиздан минглаб мўмин-мусулмонлар муборак ҳаж ибодатини бажариш бахтига муяссар бўлмоқдалар. Уларнинг эмин-эркин, ҳеч қандай қийинчиликларсиз ибодатларини адо этиб, соғ-саломат уйларига қайтишлари учун барча шароитлар яратиб берилмоқда.

Қурбон ҳайити билан барча юртдошларимизни, қарилик гаштини сураётган табаррук ёшдаги нуроний отахон ва мунис онахонларимизни чин дилдан муборакбод этиб, Ватанимизнинг истиқболи порлоқ, юртимиз тинчлиги ва осойишталиги бардавом, халқимиз фаровонлиги янада зиёда бўлишини Яратгандан сўраймиз. Қурбон ҳайитингиз кутлуғ бўлсин, азиз юртдошлар!

Ўзбекистон
мусулмонлари идораси

«HIDOYAT»
Ойлик диний-маърифий,
илмий-адабий нашр

Муассис

Ўзбекистон мусулмонлари идораси

Бош муҳаррир

Нуруллоҳ МУҲАММАД РАУФХОН

Таҳрир хайъати

Усмонхон АЛИМОВ
Абдулазиз МАНСУР
Абдураззоқ ЮНУС
Ортиқбек ЮСУПОВ
Анвар ТУРСУН
Аҳад ҲАСАНОВ
Зоҳиджон ИСЛОМОВ
Абдулҳамид ТУРСУН
Ҳайдархон ЙЎЛДОШҲЎЖАЕВ
Баҳодир КАРИМОВ
Эркин МАЛИК
Муҳаммад Шариф ЖУМАН
Исомиддин ОЛИМОВ
Абдул Жалил ХЎЖАМ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Муҳтарам УЛУҒОВА

Муқова

«Voris Design» маркази билан
ҳамкорликда тайёрланди.

Бадиий муҳаррир
Хайруллоҳ ҚУДРАТУЛЛОҲ ўғли

Саҳифаловчи
Баҳром ИКРОМОВ

Матнни
Раҳима КАРИМЖОН қизи
терди.

Манзилимиз

100002, Тошкент шаҳри
Зарқайнар 18-берк кўча 47^а-уй;
Тел: 240-05-19, 227-34-30.
Интернет сайтимиз: www.hidoyat.uz
Интернет почтамаиз: m-nashr@yandex.ru
Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва
ахборот агентлигида рўйхатга олинган.
Гувоҳнома рақами 0177.

Босишга 2012 йил 23 октябрда рухсат
берилди. Босмаҳонага 2012 йил
24 октябрда топширилди. Қоғоз бичи-
ми 60x841/8. Адади 47.400 нусха.
2640-сон буюртма. «Sharq» нашриёт-мат-
баа акциядорлик компаниясида босилди.
Тошкент шаҳри, Буоқ Турон кўчаси, 41.

Қўлёзмалар қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назари-
дан фарқ қилиши мумкин. Келтирилган иқтибос
ва рақамлар учун муаллиф масъул. Хат юбо-
рилганида исмлар тўлиқ, манзил аниқ ёзилсин.
Мақолалар кўчириб босилса ёки иқтибос олин-
са, «Ҳидоят»дан олингани кўрсатилиши шарт.

МУНДАРИЖА

Дастуриламал	
Курбон ҳайитини нишонлаш тўғрисида	1
Қутлов	
Курбон ҳайитингиз муборак бўлсин!	2
Анжуман	
Тинчлик ва осойишталик – олий неъмат	6
Анжуман	
Шайх Абдулазиз МАНСУР Бузгунчи оқимларнинг сохта даъволарига раддиялар	7
Долзарб мавзу	
Айдарбек ГУЛЕПОВ Биладиганлар билан билмайдиганлар тенг бўлурми?	10
Идора ҳаёти	
Эргаш РУСТАМОВ Масжидлар обод бўлмоқда	13
Бугуннинг гапи	
Раҳматуллоҳ САЙФУДДИНОВ Ҳар биримиз масъулмиз	15
Қуръон қиссалари	
Кечиккан тавба	16
Насиҳат	
Фаҳмловчи қалб керак	19
Ёмонликдан қайтариш	
Абдуқаҳҳор ЮНУСОВ Риёдан сақланайлик	23
Аёллар саҳифаси	
Алоуддин КОСОНИЙ Аёлларга хос ҳукмлар	24
Ўқитувчи ва мураббийлар кун	
Устозларимиз байрами	25
Шеърят	
Ғулом ФАТҲИДДИН Сен берган туйғуга, ҳисга асирман... Абдуғани СУЛАЙМОН Болалик	26
Яхшиликка чақириш	
Муҳаммадкарим ИБОЕВ Одамларга фойдамиз тегсин	28
Халқона ўғитлар	
Момоларимиз айтади... ..	29
Минтақа	
Иқлим ўзгаришлари	30
Ибратли ҳикоялар	
Қалбимнинг бир парчаси	32

Тафсир

Раҳматуллоҳ қори ОБИДОВ

АЛЛОҲНИНГ ЗИКРИ БИЛАН ҚАЛБЛАР ОРОМ ОЛУР

4

Аллоҳга тасбеҳ, такбир, таҳлил айтиш, ҳамд, шукр келтириш, дуо ва салаватлар айтиш, Қуръон тиловат қилиш, намоз ўқиш, рўза тутиш, закот, садақа ва инфоқ қилиш ҳамда ҳаж ва умра қилиш айни зикрдир.

Зикр Аллоҳга тазарру бўлгани учун, энг гўзал ҳолда, қиблага юзини бурган, ҳақиқий муҳтож кишилардек, ялиниб-ёлворган ҳолда қилинса, савоби улуғ бўлади.

Саҳобалар ҳаёти

АБУ БАКР СИДДИҚ

(розияллоҳу анху)

Анас ибн Моликдан (Аллоҳ уқиди рози бўлсин) ривоят қилинади: «Набий (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин), Абу Бакр, Умар ва Усмон (Аллоҳ розидан рози бўлсин) Уҳуд тоғига чиқдилар. Шунда тоғ теб-ранди. Набий (у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин): Эй Уҳуд, тинчлан, сенинг устингда Набий, Сиддиқ ва икки шаҳид бордир, деб марҳамат қилдилар».

8

Масала

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ...

Динимиз аёлларни кўчада мақсадсиз гап сотиб ўтириш у ёқда турсин, заруратсиз кўчага чиқишдан ҳам қайтарганини айтиб ўтиш керак. Ундан кейин, шом маҳали жин ва шайтонлар изғиб юриши ҳам ҳадиси шарифларда баён қилинган. Болаларнинг инжиқ бўлиб қолиши, уйқусида босинқирашига ҳам ана шу пайт кўчада юриши сабаб бўлади. Шу боис, бу каби беҳуда одатларга барҳам бериб, ўлчовли вақтимиздан унумли фойдаланиш пайда бўлишимиз керак.

18

Хабарлар

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Энг ёш вазир

Йигирма тўққиз ёшли Ҳадя Тоик Норвегия маданият вазири этиб тайинланди. Ушбу мусулмон аёл мамлакат тарихида энг ёш вазирдир. У келгусидаги ишлари режаси ҳақида оммавий ахборот воситаларига баёнот берди.

20

АЛЛОҲНИНГ ЗИКРИ ОРОМ

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

Аллоҳ субҳонаху ва таоло имон келтирган, Ўзининг амрларига итоатда бўлиб, қайтарган нарсаларидан сақланиб, парҳез қилган инсонлар ҳақида бундай марҳамат қилади:

«Улар имон келтирган ва қалблари Аллоҳнинг зикри билан ором оладиган зотлардир. Огоҳ бўлинг, Аллоҳни зикр этиш билан қалблар ором олур» (Раъд, 28).

Қуръони каримнинг ўн учта сураси ўн олтита оятида зикрга буюрилган. Зикрининг луғавий маъноси Аллоҳни ёдлашдир. Аллоҳни кўп зикр этган банданинг қалби покланади, имони мустаҳкамланади, дуолари ижобат бўлади, ихлоси ортади. Абу Саид Худрий (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ва Абу Ҳурайра (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилади: Пайғамбаримиз (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) бундай марҳамат қилганлар: «Қайси бир қавм (жамоа) Аллоҳнинг зикри учун йиғилса, уларни фаришталар тавоф қиладилар, улар-

га Аллоҳнинг раҳмати ёғилади, уларнинг даврасига сакинат (осойишталик) тушади, Аллоҳ уларни Ўзига яқин фаришталар билан бирга ёд этади» (Имом Муслим).

Аллоҳга тасбех, такбир, таҳлил айтиш, ҳамд, шукр келтириш, дуо ва салавотлар айтиш, Қуръон тиловат қилиш, намоз ўқиш, рўза тутиш, закот, садақа ва инфоқ қилиш ҳамда хаж ва умра қилиш айна зикрдир.

Аллоҳ таолонинг зикрини адо этиш учун зокир маънавий ва жисмоний жиҳатдан пок бўлиши шарт. Дил ва тил билан бажариладиган зикрлар, масалан, тасбех, таҳлил, таҳмид, такбир, Пайғамбаримизга (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) салавотлар ва дуоларни таҳоратсиз, жунуб, ҳайзли, нифосли ҳолда ҳам айтавериш жоиз.

Жунуб киши, покланмагунича Қуръон оятларидан хоҳ узун, хоҳ қисқа оят бўлсин, тиловат қилиши ҳаромдир. Йўлда юриб кетаётган ва ҳаммомда ювинаётган ҳолда зикр қилиш мумкин.

Зикр Аллоҳга тазарру бўлгани учун, энг гўзал ҳолда, қиблага юзини бурган, ҳақиқий муҳтож кишилардек, ялиниб-ёлворган ҳолда қилинса, савоби улуғ бўлади.

Абу Ҳурайрадан (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилинади: Пайғамбаримиз (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) дедилар: «Муфарридлар зафарга эришдилар». Саҳобалар: «Эй Аллоҳнинг Расули, “муфарридлар” кимлар?» деб сўрашди. Пайғамбаримиз (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) уларга: «Аллоҳни кўп зикр этувчи эркаклар ва Аллоҳни кўп зикр этувчи аёллар муфарридлардир», деб жавоб бердилар.

Аҳзоб сурасининг 35-ояти каримаси **«Аллоҳни кўп зикр қилувчи эркаклар ва Аллоҳни кўп зикр қилувчи аёллар – улар учун Аллоҳ мағфират ва улуғ мукофот (яъни,**

БИЛАН ҚАЛБЛАР ОЛУР

жаннат)ни тайёрлаб қўйгандир» тафсирида уламолар турли фикрлар билдиришган. Яъни, «Аллоҳни кўп зикр қилувчилар» деб кимларни айтилади?

Саид ибн Жубайрнинг ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) сўзларига кўра, ҳар бир киши бирор амални бажаришда Аллоҳга итоат, Унинг розилигини топиш ниятида бўлар экан, у одам зокирдир. Абу Саид Худрий ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилади. Пайғамбаримиз ^(у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) дедилар: «Эркак киши ярим тунда ўз аёлини уйқудан уйғотса, икковлари ҳам икки ракат намозни ўқисалар, улар **«Аллоҳни кўп зикр этувчи эркаклар ва Аллоҳни кўп зикр этувчи аёллар»** қаторига ёзилади *(Имом Абу Довуд, Насоий, Ибн Можжа)*.

Имом Абул Ҳасан Воҳидий Ибн Аббосдан ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) эшитиб, айтган фикрларича, улар беш вақт намоздан кейин ҳам, эрталаб ҳам, кечкурун ҳам, ётган жойларида ҳам, уйқудан уйғонган вақтларида ҳам, уйларида кетаётган ва қайтиб келаётган вақтларида ҳам Аллоҳни зикр этувчилардир. Мужоҳид айтади: «Тик турганида ҳам, ўтирганида ҳам, ётганида ҳам Аллоҳнинг зикрида

бўлмаган эркаклар ва аёллар **«Аллоҳни кўп зикр этувчилар»**дан бўлмайдилар». Ато ибн Рабоҳ айтади: «Беш вақт намознинг ҳақларини мукамал адо этган кишилар **«Аллоҳни кўп зикр этувчилар»**дан саналади» *(Имом Нававий. “Ал-Азкор”, 10-бет)*.

Зикр сабаби билан банд укта марҳаматга эга бўлади:

1. Аллоҳ субҳонаҳу ва таоло Ўзини ёд этган (зикр қилган) банданигина ёд этади:

«Мени зикр этинглар, мен ҳам сизларни зикр этаман» *(Бақара, 152)*.

2. Аллоҳ зикрини кўп қилган киши бутун ҳаётида, ҳатто уйқусида ҳам ибодат билан машғул бўлган ҳисобланади:

«Мен инсонлар ва жинларни фақат менга ибодат қилишлари учун яратдим» *(Зорриёт, 56)*.

3. Аллоҳни кўп зикр қилган киши ҳар қандай қийинчилик ва машаққатдан нажот топади:

«Бас, агар у (Юнус) Аллоҳга доимо тасбеҳ айтувчилардан бўлмаганида, албатта, у балиқ қорнида қиёматгача қолиб кетган бўлур эди» *(Соффат, 143–144)*.

Раҳматуллоҳ қори ОБИДОВ,
ТИУ доценти,

«Жўрабек» жоме масжиди имом-хатиби

Шу йил 31 август куни “Шаҳидлар хотираси” майдонида бўлиб ўтган сўхбатда мухтарам Юртбошимиз мамлакатимиздаги тинчлик ва осойишталикни асраб-авайлашда имом-хатибларнинг ўрни ва улар олдидаги долзарб вазифалар юзасидан қимматли кўрсатмалар берган эдилар.

Октябр ойининг 4 куни Тошкент Ислом университетида Дин ишлари бўйича кўмита ва Ўзбекистон мусулмонлари идораси ҳамкорлигида “Тинчлик ва осойишталик – олий неъмат” мавзuida ўтказилган анжуман давлатимиз раҳбарининг кўрсатмаларини бажариш юзасидан энг муҳим вазифалар ҳақида бўлди. Унда республикаимиз жоме масжидлари имом-хатиблари, диний билим юртлари мударрислари, турли ташкилотлар вакиллари қатнашди.

Анжуманни Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси, муфтий Усмонхон Алимов очди.

– Мухтарам Юртбошимизнинг “Шаҳидлар хотираси” майдонида биз, дин ходимларига билдирган юксак ишончи елкамизга катта масъулият юклайди, – дея сўз бошлади муфтий ҳазратлари. – Давлатимиз раҳбари бугунги имом-хатиб бундан 10–15 йилги имом-хатибдан тубдан фарқ қилиши, ғоялар кураши, ахборот хуружлари авж олган бир пайтда улар ҳартомонлама етук салоҳиятли бўлиши кераклигини айтдилар. Чунки имом-домлаларимиз доимо халқнинг ичида. Одамлар оқ-қорани ажратиб олишда уларга суянади, дея таъкидладилар.

Анжуманда сўз олганлар Президентимиз раҳнамолигида виждон эркинлиги таъминланаётгани, миллий ва диний қадриятлар эъзозланаётгани, жамиятда ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатлик муҳити барқарорлигининг муҳим омили бўлаётганини этироф этишди.

Бугунги воқеликка очик кўз ва теран мушоҳада билан қараш, жаҳонда ва ён-атрофимизда кузатилаётган маънавий таҳдид ва хатарларни тўғри баҳолаб, тегишли сабоқлар чиқариш зарурлиги таъкидланди. Жумладан, араб мамлакатларида давом этаётган нотинчлик ва қуролли тўқнашувлар сабаб тинч аҳоли азият чекаётгани, муаммолар ечими томонларнинг қуролли қарама-қаршиликлардан воз кечиб, музокаралар йўлига ўтишида экани қайд этилди.

– Тинчлик ва осойишталикни асраб-авайлаш, ҳимоя қилиш фақат муайян соҳалар хо-

димларининг вазифаси эмас, – деди Тошкент вилояти бош имом-хатиби Курбонали Турсунов. – Бу йўлда барчамиз, бутун халқимиз янада жипс бўлиб, ҳамжиҳатликда ҳаракат қилишимиз керак. Биз имом-хатиблар ҳам ўзимизнинг касб маҳоратимиз, нутқ маданиятимиз, дунёқараш ва фикр доирамизни кен-

ТИНЧЛИК ВА ОСОЙИШТАЛИК – ОЛИЙ НЕЪМАТ

гайтиришга доимий эътибор қаратишимиз ҳамда мунтазам изланишда бўлишимиз лозим. Муқаддас динимизни асл инсонпарварлик моҳиятини униб-ўсиб келаётган ёш авлодларимизга тўғри тушунтириш ва Ислом маданиятининг эзгу ғояларини кенг тарғиб этишни долзарб вазифамиз деб биламиз.

Анжуманда тинчлик ва осойишталикни янада мустаҳкамлаш, маънавий-маърифий ишларни замон талабларига муносиб давом эттириш, ёшларни турли мафкуравий хуружлардан ҳимоя қилиш, уларда ҳаётга онгли муносабатни шакллантириш, ён-атрофда юз бераётган воқеаларга теран қарашни ўргатишда имом-хатибларнинг муҳим вазифалари белгилаб олинди.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси матбуот хизмати

БУЗГУНЧИ ОҚИМЛАРНИНГ СОХТА ДАЪВОЛАРИГА РАДДИЯЛАР

Истиклол шарофати билан юртимизда диний ва миллий кадриятларимиз қайта тикланди. Диёримиз мусулмонларининг асрий орзу умидлари рўёбга чиқди. Лекин, афсус, бу неъматлардан фойдаланиб, шукр ўрнига ношукрлик қиладиганлар, ганимларимиз ногорасига ўйнайдиганлар, бузгунчи ва мутаассиб оқимларнинг ботил ақидаларига эргашиб, залолатга кетган гумроҳлар ҳам борлиги кишини ранжитади.

Диний билими ўта саёз, турли фитна-фасод қўзғайдиган фикрлар ва ғояларни содда халқ онига сингдиришга уринадиган чаласавод кимсаларга эргашиб кетмасликлари учун ёшларни тўғри йўлга солиш ва хушёрликка чорлаш, айникса, биз уламолар, имом-хатибларнинг асосий бурчимиздир.

Хорижийлар, қадарийлар, муржийлар, рофизийлар, жаҳмийлар ва мўътазила каби фирқа ва оқимлар Ислоннинг илк асрларида юзага келган бўлса, XX ва XXI асрларда хизбут тахрир, нурчилар, салафийлар, жиҳодчилар, такфирчилар ва хижратчилар каби ўнлаб адашган оқимлар пайдо бўлиб, дунё мусулмонлари ўртасида бузгунчилик қилишяпти. Турли жанжаллар, низолар чиқишига сабаб бўлмоқда.

Хижрат масаласида. Хижрат икки хил бўлади. Биринчиси: дин ва ҳаёт муҳофазаси йўлида амалга ошириладиган маконий хижрат бўлиб, унга тааллуқли бир қатор оят ва ҳадислар ворид бўлган. Аллоҳ таоло бундай дейди:

“Зулму қийноқларга дучор бўлганларидан сўнг Аллоҳ йўлида хижрат қилган зотларни, албатта, бу дунёда ҳам гўзал (гўшаларга) жойлаштирурмиз. Энди охират ажри мукофоти янада қатгароқ эканини (одамлар) билсалар эди!” (Наҳл, 41).

Шу мазмундаги оятлар Нисо (100-оят), Анфол (74-оят), Наҳл (110-оят) сураларида бор.

Иккинчиси: гуноҳ-маъсиятларни тарк этиш. Шу маънодаги хижрат тўғрисида Пайғамбаримиз Муҳаммад (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлади) бир қатор кўрсатмаларни баён қилганлар. Жумладан, Имом Бухорий ривоят қилган ҳадисда У зот: “Тили ва қўлидан мусулмонлар саломат бўлган инсон ҳақиқий мусулмондир. Аллоҳ таоло қайтарган нарсаларни тарк қилган инсон ҳақиқий муҳожирдир”, дейдилар. Имом Байхақий Ибн Умардан (Аллоҳ ундан рози бўлади) ривоят қилган

Шайх Абдулазиз МАНСУР,
Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси ўринбосари

ҳадисда: “Хижратнинг энг афзали – Раббинг ёмон кўрган нарсани тарк этмоғингдир”, дейилади.

Бузгунчи кучлар таассубга берилган шахсларни дунёнинг нотинчлик ҳукм сурган ва ўзлари қўним топган минтақаларига жамлаш ва шу орқали режалаштирилган геосиёсий мақсадларни амалга оширишга интилоқда. Хусусан, улар илм ва маърифатдан йироқ, жоҳил кимсаларни Ислон диёри бўлган, азон айтиладиган, жума ва ҳайит намозлари ўқиладиган, хуллас, Ислоннинг беш аркони эмин-эркин адо этиладиган, мусулмонлар тинчлик-хотиржамликда ҳаёт кечираётган Ватанни тарк этишга тарғиб қилмоқдалар. Ваҳоланки, она юртини ташлаб, ўзга юртларда сарсон-саргардон юриш, ўзи каби манкурт шахслар билан бирлашиб, киндик қони тўкилган юртига қарши қурол кўтариш Ислон таълимотига зид экани барчага маълум.

Абдуллоҳ ибн Умардан (Аллоҳ ундан рози бўлади) ривоят қилинади: Расулulloҳнинг (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлади) хузурларига бир киши келиб: “Ё Расулulloҳ, мен ота-онамни йиғлаган ҳолида ташлаб, хижрат қилиш учун сизнинг хузурингизга келдим”, дейди. У зот эса: “Отанонангнинг олдига қайтиб, уларни қандай йиғлатган бўлсанг, шундай кулдиргин”, деб жавоб берадилар *(Абу Довуд ривояти)*.

“Шаҳидлик” масаласида. Ушбу сўз “ҳозир, гувоҳ, кўрган-билганлари ҳақида хабар берувчи” маъноларини ифодалайди. Шунингдек, “Шаҳид” Аллоҳ таолонинг сифатларидан бири бўлиб, “гувоҳлиги ишончли, хар доим ҳозир бўлувчи Зот” деган маъноларни англатади.

“Шаҳид” сўзининг яна бир маъноси ўзга шахс томонидан ноҳақ ўлдирилган мусулмондир. Кишининг ўзини ўзи ўлдириши, гарчи нияти дин йўлида деб эълон этилса-да, “ўз жонига суикасд қилиш” деб баҳоланади.

Ўзини-ўзи ўлдириш – бу ўз ҳаётини қасддан тўхтатишдир. Шариат нуқтаи назаридан бу ҳаракат қаттиқ қораланади, Парвардигор берган ҳаётга тажовуз қилиш даражасидаги гуноҳи кабира ҳисобланади.

Давоми 14-саҳифада ►►►

Тўлиқ исми: *Абдуллоҳ ибн Усмон ибн Омир ибн Амр ибн Каъб ибн Саъд ибн Тим ибн Мурра ибн Каъб ибн Луай Қурайший Таймий. Куняси: Абу Бакр. Лақаби: Атиқ ва Сиддиқ. “Атиқ” дейилишига юзи истарали ва яхшилик қилишда биринчи экани сабаб бўлган.*

АБУ БАКР СИДДИҚ (РОЗИЯЛЛОҲУ АНҲУ)

“Сиддиқ” деб лақабланишининг сабаби Набийни (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) тасдиқлаганидир. У Пайғамбаримиз оиласига мансуб бўлмаганлар орасида биринчи бўлиб Набийни (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) тасдиқлаб, у зотга имон келтирган. Шунинг учун Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) уни “Сиддиқ” деб атаганлар. Исро воқеасидан сўнг мушриклар Абу Бакрга: “Дўстингиз бир кечада Маккадан Қуддусга бордим”, деб айтяпти”, дедилар. Шунда у: “Рост сўзлабди”, деб тасдиқ жавобини берди. Бу ишонч сўзи ҳам Абу Бакрга “Сиддиқ” деб ном берлишига асос бўлди. Тафсири “Улусий” да келишича: **“Ростликни келтирган зот (Мухаммад) ва уни тасдиқ этганлар (мўминлар) – айнан ўшалар тақволи зотлардир”** (Зумар, 33) оятидаги **“Ростликни келтирган зот”** Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин), **“уни тасдиқ этганлар”** эса, Абу Бакрдир (Аллоҳ ундан рози бўлсин), деб тафсир қилинади.

Анас ибн Моликдан (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилинади: «Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин), Абу Бакр, Умар ва Усмон (Аллоҳ ундан рози бўлсин) Уҳуд тоғига чикдилар. Шунда тоғ тебранди. Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): Эй Уҳуд, тинчлан, сенинг устингда Набий, Сиддиқ ва икки шаҳид бордир, деб марҳамат қилдилар».

Айтишларича, онасининг фарзандлари турмаган, Абу Бакр туғилганида у Каъбага юзланиб: “Аллоҳ, бу Сенинг ўлимдан қутқариб қолганингдир, уни менга ҳадя қил”, деб айтган экан.

Фил воқеасидан икки йилу олти ой ўтганидан сўнг, милодий 573 йили дунёга келган. Абу Бакр Сиддиқ (Аллоҳ ундан рози бўлсин) толмадан келган, озгин, юзида туклари кам, дўнгпешона киши бўлган.

* * *

У Расулуллоҳдан (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) сўнг бу умматнинг энг яхши кишисидир. Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Пайғамбарлардан сўнг қуёш чиқиши ва ботишида Абу Бакрдан афзал инсонни кўрмагандир”, дея марҳамат қилганлар (Абу Нуъайм).

Абу Дардодан (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилинади: “Мен Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) ҳузурларида эдим. Бир вақт кўйлагининг этагини ушлаганча Абу Бакр кириб келди, ҳатто тиззалари кўринай деб қолган эди. Буни кўрган Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Дўстларингиз жанжаллашибди”, дея марҳамат қилдилар. Абу Бакр (Аллоҳ ундан рози бўлсин): “Умар билан орамизда бир иш ўтди. Тезда ортимга қайтиб бордим. Пушаймон бўлиб, ундан кечирим сўрадим. Умар узримни қабул қилмади. Кейин тўғри сизнинг олдингизга келавердим”, деди. Расулуллоҳ (алайҳиссалом) уч бора: “Аллоҳ сени кечирсин, эй Абу Бакр”, деб айтдилар. Бу пайтда Умар ҳам қилган ишидан афсусланиб, Абу Бакрнинг уйига борибди: “Абу Бакр борми?” деган сўровига ичкаридан: “Йўқ, Набийнинг (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) ҳузурларига кетдилар”, деган жавоб бўлибди. Шундан сўнг у Расулуллоҳнинг (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) ҳузурига келди.

Пайгамбаримизнинг юзлари ўзгарди. Абу Бакрнинг раҳми келиб, тиз чўқди ва икки мартта: “Ё Расулulloҳ, мен зулм қилаётган эдим”, деб айтди. Шундан сўнг Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) марҳамат қилдилар: “Аллоҳ таоло мени сизларга пайгамбар қилиб юборди, ўшанда: “Сен ёлгон айтяпсан, дедингиз. Абу Бакр эса: “Рост сўзладингиз”, деб мени жони ва моли билан ҳимоя қилди. Дўстимни тинч қўйинглар, бундан сўнг унга ҳаргиз озор берманглар. У имонда сизлардан ўзди. Набийга дўст тутишиб, уни тасдиқлади. Қанчалик қийинчиликларга дуч келмасин, узок вақт Маккада мен билан қолди ва ҳижратда шерик бўлди. Абу Бакр ғорда ҳам менга шерик бўлди”, дея марҳамат қилдилар» (Имом Бухорий).

* * *

Анас ибн Молик Абу Бакрдан (розияллоху анхумо) ривоят қилди: «Ғорда эканимизда тепамизда турган мушрикларнинг оёқларига қарадим ва: “Ё Расулulloҳ, агар улардан бири оёғи остига қараса, бизни кўради”, деб айтдим. Шунда У зот (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Эй Абу Бакр, икки кишининг учинчиси Аллоҳ бўлган кишилар ҳақида эшитмаганмисан?”, дея марҳамат қилдилар» (Имом Бухорий).

Одамлар ўзини Абу Бакрдан устун кўяётганларини эшитган Ҳазрат Умар: “Аллоҳга қасам, Абу Бакрнинг бир кечаси Умарнинг оиласидан яхшироқдир. Абу Бакрнинг бир куни Умарнинг оиласидан яхшироқдир. Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) ғорга Абу Бакр билан бирга кирдилар. Абу Бакр бир соат Расулulloҳнинг (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) олдларида юрса, бир соат у зотнинг орқаларида юрарди. Ҳатто бу иши билан Набийни (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) ажаблантирди, у зот (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Эй Абу Бакр, сенга нима бўлди? Бир соат олдимда юрсанг, бир соат ортимда юрасан?”, деб сўрадилар. У: “Ё Расулulloҳ, изимиздан келишмаяптимикин деб ўйлашим билан орқангиздан юраман, йўл четидан бир кузатувчи бормикан деган гап хаёлимга келган заҳоти эса олдингизда ўтаман”, деди. Шунда Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Эй Абу Бакр, агар бирон нарса юз берса, менинг ўрнимга сен бўлишни истармидинг?” деб сўрадилар. Абу Бакр: “Сизни юборган Зотга қасам, бало сизга эмас, менга етишини истардим”, деб айтди. Ғорга етишганида эса Абу Бакр ичкарини тозалаб, супуриб чиқди. “Жоним кўлида бўлган Зотга қасам, ана ўша кеча Умарнинг оиласидан афзалдир”, деб айтди (Ҳоким, Байҳақий ривояти).

* * *

Кунларнинг бирида Набийнинг (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) хузурларига бир аёл келди, У зот (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) аёлга бир иш буюрдилар. У: “Ё Расулulloҳ, қайтиб келганимда сизни тополмасам нима қилай?”, деб сўради. Шун-

да Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Агар мени тополмасанг, Абу Бакрнинг олдига бор”, дея марҳамат қилдилар.

* * *

Умар ибн Хаттобдан (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилинади: «Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) эҳсон қилишимизни буюрдилар. Шунда ўзимга ўзим: “Бир куни Абу Бакр мендан ўзиб чиққанди, бугун эса мен ўзиб чиқаман”, дедим ва ярим бойлигимни олиб келдим. Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Оилангга нима қолдирдинг?” деб сўрадилар. Мен: “Худди шунча қолдирдим”, деб айтдим. Кейин Абу Бакр келди. Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Оилангга нима қолдирдинг”, деб сўрадилар. У: “Аллоҳ ва расулини қолдириб келдим”, деб жавоб берди. Шунда ўзимга ўзим: “Аллоҳга қасам, бирон нарсадан ундан ўзиб кетолмас эканман”, дедим» (Имом Термизий).

Абу Саид Худрий (Аллоҳ ундан рози бўлсин) айтади: «Набий (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) одамларга хутба қилиб: “Аллоҳ бандага дунёдаги ва Ўзининг ҳузурдаги нарсаларни танлаш ихтиёрини берди. Банда Унинг ҳузурдаги нарсаларни танлади”, деб марҳамат қилдилар. Абу Бакр йиғлаб юборди. Биз хайрон бўлдик. Билсак, танлаш имкони берилган киши Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) эканлар. Абу Бакр биздан зукко эди. Пайгамбар (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Дўстликда ва молда менга энг кўп хизмати сингган Абу Бакрдир. Агар Аллоҳдан бошқа дўст танлаш имконим бўлганида эди, албатта Абу Бакрни танлаган бўлардим. Лекин Исломдаги биродарлик ва муҳаббатнинг ўзи етарли...” дедилар (Имом Бухорий ва Муслим).

Абу Бакр ҳақида Аллоҳ таоло оят нозил қилган: **“Тақволи киши эса ундан (дўзахдан) узоқлаштирилур. Қайсики, у мол-давлатини (яхшилиқ йўлида) сарф қиладиган бўлса. Унинг (сарф қилувчининг) ҳузурда (зиммасида) бирор кимсага қайтариладиган неъмат йўқдир. У фақат энг олий зот бўлмиш Парвардигорининг «юзи»ни истаб (эҳсон қилур). (У) яқинда (қиёмат куни ато этилажак мукофотдан) рози бўлур”** (Лайл, 17–21).

* * *

Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин): “Мендан кейин Абу Бакр ва Умарга эргашинглар”, дея марҳамат қилганлар (Имом Аҳмад, Термизий, Ибн Можа).

Ҳазрат Умар (Аллоҳ ундан рози бўлсин) у ҳақда: “Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) динимизни топшириб қўйган кишига нега энди дунёимизни топширмаслигимиз керак?!” деб айтган.

* * *

Абу Бакр Сиддиқ (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ҳижратнинг ўн учинчи йили жумадул аввал ойида олтмиш уч ёшида вафот этган.

БУШРО
тайёрлади.

Аллоҳ таоло Каломи шарифида илмнинг нақадар улуғлиги ҳақида қўп оятларни нозил қилган. Жумладан: «Айтинг: «Биладиганлар билан билмайдиганлар тенг бўлурми?!» мазмунли ояти каримага чуқур назар ташилсак, моҳиятини тафаккур қилсак, ҳозир жамият ҳаётида имом-хатибларнинг ўрни-мавқеи катта ва масъулиятли эканини ҳис этамиз. Дарҳақиқат, Ислоҳ дини имом-хатиблар зиммасига катта масъулият юклайди. Имом-хатиб Аллоҳ таолонинг марҳамати ила диний ва дунёвий илмлардан баҳраманд бўлиб, улуғ устоз, мударрис ва муаллимлардан етарли ва зарур билимларни олади. Шунингдек, ибодатларни адо этишида, маросимларни ўтказишида ва динимизнинг эзгу таълимотларини мўмин-мусулмонларга тўғри етказишида уларнинг муҳим ўрни бор. Лекин бу ўта масъулиятли вазифаларни диний илми йўқ, чаласавод кишиларнинг бажаришига уринишлари салбий оқибатларни келтириб чиқармоқда.

БИЛАДИГАНЛАР БИЛАН БИЛМАЙДИГАНЛАР ТЕНГ БЎЛУРМИ?

ЧАЛАСАВОДЛАР ЕТКАЗАЁТГАН ЗАРАРЛАР

Ҳозирги кунда жойларда, айниқса, чекка ҳудудларда одамлар орасида «мулла» ёки «домла» деб танилган чаласавод кимсалар зимдан фаолият олиб бораётгани кузатилмоқда. Масалани чуқурроқ ўрганиб, таҳлил қилсак, бу ишлар жуда хато, зарарли эканига амин бўламиз.

Чаласавод, яъни диний ва дунёвий илмларни эгалламаган, тегишли ҳужжат – шаҳодатномаси йўқ, ўзини ўзи «домла» деб номлаб, шаръий ҳукмларни билмаган, ҳатто, оддий шаръий масалаларни ҳам англамайдиган ҳамда тафсир, ҳадис, фикҳдан хабарсиз киши қандай қилиб, мавъиза қилиши ёки шаръий масала айтиши мумкин? Фикҳ илмлари, унга доир манба ва қоидаларни билмаган киши қандай қилиб намоз, рўза, закот, никоҳ ва талок каби нозик масалалар хусусида сўз юритиши ёхуд фатво бериши мумкин? Бу нарсалар ақлга сиғмайдиган ишдир.

Албатта, бундай чаласавод кишилар, аввал турли жойларда ишлаган, энди узун соқол қўйиб, салла-чопон билан, бир-икки оят ёки ҳадисни ёдлаб ўзларича донолик қиладиган, ўзини «уламо» ёки «мулла» деб атайдиган кимсалар имомлик вазифаси қанчалик қийин ва масъулиятли эканини ҳис қилмайдилар.

Мўмин-мусулмонлар ҳаётига тааллуқли масалаларга чаласавод кимсаларнинг аралашуви

қуйидаги жиддий муаммоларни келтириб чиқармоқда.

Биринчидан, улар диёримиз мусулмонлари ханафий мазҳабига риоя этишларини инобатга олмай, ўзлари турли манбалардан ўқиган ёки эшитган бошқа мазҳабларга оид ёки динимиз таълимотларига зид фикрларни гапириб, мўмин-мусулмонлар орасида иккиланишларни келтириб чиқаришяпти. Ҳатто айрим масалаларда ихтилоф, низо ва фитна чиқишига ҳам сабаб бўлишмоқда. Ахир, Қуръони каримда: **“Фитна қотилликдан ҳам ашаддийроқдир...”** (Бақара, 191), деб очик айтилган-ку!

Иккинчидан, бундай чаласавод кимсалар турли маросимларда ваъз қилиб, диний ҳукмларни нотўғри талкин этиб, қўпол хатоларга йўл қўймоқдалар. Ҳатто, бу борада бошқалар билан баҳс-мунозараларга ҳам киришадилар. Аллоҳ таоло бундай дейди: **“(Эй инсон!) Ўзинг (аниқ) билмаган нарсаларга эргашма! Чунки қулоқ, кўз, дил – буларнинг барчаси тўғрисида (ҳар бир инсон) масъул бўлур (жавоб берур)”** (Исро, 36).

Учинчидан, чаласавод кишиларнинг ўз-бошимчалик билан никоҳ шартларини сўраб-суриштирамай, тиббий кўрик хулосаси ва ФХДЁ бўлимлари гувоҳномасини олмаган, энг ачинарлиси, белгиланган никоҳ ёшига ҳам тўлмаган ёшларнинг никоҳини ўқиши оқибатида турли салбий ҳолатлар юз бермоқда. Масалан, она ва бола саломатлигига жиддий зиён етмоқда,

улар бир умр ногирон ёки жуда заиф бўлиб қолмоқда. Агар, Аллоҳ асрасин, улар орасида ажрим бўлса, келин ўз ҳуқуқларини мутлақо ҳимоя қилолмай қолади.

Шаръий никоҳ шартларига фуқаролик ҳолатлари бўйича далолатнома ёзиш гувоҳномаси бўлишини ҳам асосий шартлардан бири деб эътироф қилиш жуда муҳимдир. Чаласавод кишиларнинг фуқаролик ҳолати бўйича далолатнома ёзиш гувоҳномасини суриштирмай, никоҳ ўқиши ёш оилаларнинг ижтимоий ҳуқуқларини камситиш бўлса, расмий имомларнинг фуқаролик ҳолати бўйича далолатнома ёзиш гувоҳномасини сўраб, сўнгра никоҳ ўқиш, ҳуқуқий жамиятда ёш оиланинг ижтимоий ҳуқуқини муҳофаза қилишдир. Эрта турмуш қурганлар, вояга етмаганларнинг аксарияти ё ота-онасининг қарамоғида яшайди ёки турмуши дарз кетади. Бу борада ёш қизларнинг турмушдан кейинги ҳаёти нисбатан оғир кечади. Эрта ҳомиладорлик, нимжон бола туғилиши, рўзгор юмушларидаги укувсизлиги туфайли эшитадиган таънаю дашномлар охиروқибатда унинг тинкасини қуритиб қўяди.

Тўртинчидан, чаласавод кимсалар талок масаласини пала-партиш ҳал қилиши натижасида эр ва хотин ўртасида қайта ярашиш имконияти йўққа чиқмоқда. Шунингдек, улар бундай нозик масала диёримизда Ўзбекистон мусулмонлари идораси Фатво ҳайъати томонидан ҳал этилишини инобатга олмай, моддий манфаат кетидан қувиб, ўзбошимчалик билан бундай қалтис ишга қўл урмоқда. Бундан ташқари, уларнинг юртимиздаги мавжуд тартиблар ва Ислом дини талабларига амал қилмай, кўпхотинликка ҳам никоҳ ўқиши оқибатида оилалар пароканда бўлиб, болалар тирик етим қолмоқда. Бундай салбий ҳолатларни бартараф қилиш барчамизнинг вазифамиздир.

ИМОМ-ХАТИБ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

«Имом» арабча сўз бўлиб, тўғри йўлга бошловчи, пешво маъносини билдиради. Шунингдек, ўзида савоб ишларни мужассам қилган инсон маъносини ҳам англатади. Демак, бир сўз билан айтганда, имом кишиларни эзгу мақсадлар сари етакловчи ва ҳидоятга йўлловчидир. Қуръони каримда айни шу маънони ифода этувчи бир қанча оятлар бор:

«Эсланг, Иброҳимни бир неча сўзлар билан Рабби имтиҳон қилганида, уларни мукамал адо этди. Шунда (Аллоҳ): “Албатта, Мен сени одамларга имом (пешво) қиламан”, деди...» (Бақара, 124).

“Биз (Иброҳимга) Исҳоқни ҳадя этдик ва Яъқубни ҳам (набира қилиб) қўшиб бердик ҳамда барчаларини солиҳ кишилар қилдик. Яна уларни Бизнинг амримиз билан (одамларни) ҳидоят этадиган пешволар қилдик ва уларга яхши амаллар қилишни, намозни баркамол адо этишни ва закот беришни ваҳий қилдик» (Анбиё, 72–73).

Оятлар мазмунидан шундай хулоса чиқариш мумкин, имомлик вазифаси юқори мартабадир. Иброҳим (у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) кўп имтиҳонлардан муваффақиятли ўтганларидан кейин Аллоҳ таоло иноят қилиб, имомлик вазифасини ато этган. Маълум бўладики, ҳар қандай кишига имом деб эргашиб бўлмайди. У катта синовлардан ўтган солиҳ киши бўлиши лозим. Имомнинг масъулияти ва вазифаси ҳам оғир бўлади. Имом одил, қалби пок, бутун вужуди билан кишиларга хизмат қилиши, одамлар эса унинг сўзига итоат этиши, илм соҳиби ҳамда молу дунёга ўч бўлмаслиги керак. Имомлик мансаб ҳам, лавозим ҳам эмас, у юксак мартабадир.

Қуръони карим оятларида имом яхшиликка бошловчи маъносида қўлланганини ҳам алоҳида таъкидлаш лозим. Шу боисдан, кўп оятларда келтирилган “имом” сўзи расулар ва пайғамбарларга йўналтирилган. Расулар ва пайғамбарларнинг табиатида эса фақат ҳидоят, итоат, имон каби фазилатлар бор, холос.

Демак, имом ҳидоятга бошловчи ёки эзгу ишларга йўллайдиган шахсдир. Пайғамбарлар, уламолар ва солиҳ кишилар хайрли ишларнинг имоми ва пешвосидир.

Уламолар ўз китобларида имомлик масаласига махсус боблар бағишлашган. Абул Ҳасан Али ибн Муҳаммад Мовардий бундай деган: “Барча кишилар имомнинг фикрини қўллаб-қувватлайди. Шу тариқа, имомлик уларга бир пойдевор каби бўладики, элу юрт ва дин қодалари ўша пойдевор асосида барқарорликка эришади...”. Фахриддин Розий

имом кўп кишилар орасидан танланган бир шахс эканини уқтирган.

Ибн Халдун имомлар мўмин-мусулмонлар ибодатига раҳбарлик қилиш билан бирга дунё ишларида ҳам, маданий ва ижтимоий жамиятнинг мазмун-моҳиятини тўла очиб беришда ҳам ўзига хос ўринга эга эканини баён қилган. Бу эса инсонларнинг икки дунё саодатига эришишида алоҳида аҳамият касб этади.

Аббосийлар даврида ибодатларга махсус диний таълим олган киши бошчилик қилиши белгилаб қўйилган. Шу тариқа, ушбу одат қондага айланган.

Юқоридаги келтирилган оятлар ва фикр-мулоҳазалардан хулоса қилиб айтсак, **имом – диний ўқув юртларидан бирини тамомлаган, илмли, диёнатли, яхши ахлоқли, адолатли, шариат аҳкомларига оғишмай амал қилувчи ва мамлакатдаги ислоҳотларни тўғри тушунган ҳамда диний раҳбарият тавсияси асосида тайинланган кишидир.**

Шуни ҳам таъкидлаш жоиз, жамиятимизда «имом» ва «имомлик» тушунчалари кўп қўлланилади. Уларни айнан инсонларни Куръони карим ва ҳадиси шарифда белгилаб берилган кўрсатмаларга оғишмай амал қилишга чорловчи, хайрли ишларга ундовчи ва юртда кечаётган ислоҳотларни онгли тушунувчи киши маъноларида ишлатамиз.

Юқорида айтилганлардан келиб чиққан ҳолда, имомлик нафақат диний, балки дунёвий, ижтимоий мазмунга ҳам эга эканини эътибордан чиқармаслик керак. Ҳақиқатан ҳам, “имом” сўзи ижтимоий жараённинг бориши ва йўналишига ҳисса қўшувчи, халқ пешвоси деган маънони билдиради.

Мамлакатимизда имом-хатибларнинг ҳар томонлама намунали бўлишлари ва улар мўмин-мусулмонлар эҳтиёжини тўла қондиришлари борасида жуда кўп ишлар қилинмоқда. Аввало, улар диний ўқув юртларида ўқитилади. Сўнг билим-кўникмаларини мунтазам ошириб боришлари учун Президентимиз ташаббуслари билан Самарқанд вилоятида Имом Бухорий халқаро маркази ташкил этилган.

Юртбошимиз ушбу марказда имом-хатиблар билан учрашиб, жумладан, бундай деганлар: **«Имомлар ҳар доим халқ ичида бўлиб, буюк ажодларимизнинг бой илмий ва маънавий меросларини, муборак Ислом динининг асл мазмун-моҳиятини, Куръони каримдаги юксак ғояларни, айниқса, ақидавий масалаларни чин маънода кенг халқ оммаси онги ва қалбига тўғри ҳолда**

етказадиган, уларни ҳидоят йўлларига бошлайдиган масъул кишилардир».

Ҳозирги давр имомлари нафақат диний, балки дунёвий билимларга ҳам эга бўлишлари лозим. Улар бундан ўн беш, йигирма йил аввалги имомлардан тубдан фарқ қилиши керак. Истиқлол ва замон талаби шуни тақозо этмоқда. Шунинг учун ҳам имом ўз устида мунтазам ишлаши, касб маҳорати, билим савиясини ошириб бориши зарур. Шунингдек, мамлакатимизда кечаётган турли ислоҳотлар, воқеа ва ҳодисалар, халқаро ҳаётдан доимий равишда хабардор бўлиши ҳамда буларни кенг халқ оммасига тўғри етказиши керак. Шундагина имом ҳақиқий пешво мақомини олади ва халқ ҳурматини қозонади.

Шайх Абдулазиз Мансур ҳазратлари имом-хатиблар ҳақида қуйидаги фикрларни айтадилар: “Мўмин-мусулмонлар учун имом-хатибнинг ҳар бир сўзи ва иши ибратдир. Шунинг учун имомлар жамоат жойларида, халқ ичида намуна бўлишлари лозим. Ҳаёт шундай, оддий одамда ҳар қанча камчилик бўлса, бошқалар унга катта эътибор бермайди. Аммо элга панду насихат қиладиган имом-хатибларда андак нуқсон сезилса, халқ кўнглида, бу имом оммани бир ишга даъват қилар экан-у, ўзи бошқа ишни қиларкан, деган шубҳа пайдо бўлади. Шунинг учун имом-хатиблар барча яхши ишларда намуна, камтарлик, сахийлик каби фазилатларга эга бўлишлари лозим”.

Ахборот ва глобаллашув замонида хизмат қиладиган барча имомлар халқ орасида янгиликлардан вақтида хабардор, кишиларнинг муаммо ва ташвишларига ҳамдард бўлган ҳолда ўзларининг маърифатлари, илму ирфонларини мутгасил равишда бойитиб боришлари керак.

МАСЖИД ИМОМИ ВАЗИФАЛАРИ

Масжид имом-хатибининг руҳий-маънавий ҳаётда ўзига хос ўрни бор. Масжиддаги тартиб, файз, аҳил-иноқлик имом-хатибга боғлиқ. Имом масжид қавми маънавий тарбияси, одоб-ахлоқ, барча инсоний фазилатлар билан зийнатланишида уларга асосий қўмакчи ва холис хизматчидир. Имом бор вужуди, ихлоси билан икки дунёда саодат аҳлидан бўлишлари йўлида, уларни юксак одоб-ахлоқ, чиройли амалларни қилишга, адолатли ишларга, фойдали илм-маърифат ўрганишга, инсоний маданият ютуқларидан ижобий суратда истифода

этишга, ҳар бир кишини ота-она, оила, фарзанд, қавм-қариндош, жамият аъзолари ўртасида тинч-тотув, дўстлик, ўзаро ҳурмат ва муҳаббат руҳида яшашга чорлайди. Албатта, бу ишларни яхши адо этишда имомнинг малакаси, қобилияти, ўз устида мунтазам ишлаши ҳамда кечаётган воқеа-ҳодисалар, айниқса, дунёнинг глобаллашув жараёни натижасида вужудга келаётган ўзгаришларга муносабати, таҳлили ва ёндашуви ниҳоят даражада муҳим аҳамият касб этади.

Шунинг учун ҳам имомдан улуғ вазифа – минбар, меҳроб масъулиятини бор вужуди билан ҳис этиши талаб этилади.

Муҳтарам имом-хатибларимиз, меҳроб ва минбар меросхўрлари ўзларининг жамиятда тутган ўринларини ва масъулиятларини яхши билишлари керак. Улар диний ва дунёвий билимлари, маълумотларини узлуксиз янгилаб боришлари, ўқиш ва ўрганишдан асло тўхтамасликлари керак. Зеро, илму маърифат қирғоғи йўқ буюк уммондир.

Имом-хатибнинг ҳафталик жума мавъизасида уни эшитувчи намозхонлар савияси юқорилиги, уларнинг маданияти тараққий топгани нуқтаи назаридан ҳам кўп мутолаа қилиши, диний ва дунёвий, тарихий, инсоний ва бошқа маърифатлардан ҳам яхши маълумотга эга бўлиши талаб этилади. Имомга бу ишларни амалга оширишида, чуқур билим соҳиби бўлишида, албатта, унинг холис нияти ва ихлоси асосий таянч ҳисобланади. Имомнинг ҳар бир айтган сўзи эшитувчига етиб бориши ва унинг қалбида маҳкам ўрнашувида бу икки омил муҳимдир.

Имомнинг айтган гапи ўзининг сурати бўлиши, юксак одоб-ахлоқини акс эттириши керак. Бунинг акси бўлишидан Худо асрасин! Зеро, бу ҳақда Аллоҳ таоло бундай дейди: **«Эй имон келтирганлар! Сизлар нега ўзларингиз қилмайдиган нарсани (қилдик ёки қиламиз деб) айтурсизлар?»** (Саф, 2)

Шундай экан, бугунги кун имомлари зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда диний маърифатни оммага етказишлари, ижтимоий ҳаётда фаол иштирок этишлари, Ватан равнақи, юрт тинчлигини таъминлаш ва халқ фаровонлигини оширишга муносиб ҳисса қўшишлари зарур.

МАСЖИДЛАР ОБОД БЎЛМОҚДА

Сурхондарё вилояти республикамизнинг жанубий чегара худудида жойлашган. Совет даврида бу ерда масжидлар бармоқ билан санарли эди. Истиқлол йилларида республикамизнинг бошқа вилоятларида бўлгани каби Сурхондарёда ҳам масжидлар кўпайди, уларда ибодат қилиш шароитлари тубдан яхшиланди.

Жорий йилда вилоят масжидларини кенг кўламда таъмирлаш ишлари амалга оширилди. Жумладан, истиқлол байрами арафасида Термиз туманидаги “Мангузар”, Бойсун туманидаги “Саримозор” жоме масжидларида замонавий

қулайликларга эга маъмурият бинолари, кенг ва ёруғ хонақоҳлар, таҳоратхоналар фойдаланишга топширилди. Вилоят вакиллиги 2013 йилнинг биринчи ярмигача қолган жомеларда ҳам таъмирлаш ишларини тугаллашни режалаштирган.

Бугун вилоят аҳли кенг ва ёруғ жоме масжидларда эмин-эркин, Яратганга шукроналар айтиб, ибодат қилмоқда. Кекса отахонлар дуоларида юртимизнинг тинчлиги, халқимизнинг фаровонлигини сўрашади. Имом-хатиблар ўқув даргоҳларида, маҳаллаларда ўтаётган тадбирларда келажагимиз бўлган ёш авлодга Ислоҳ динининг асл инсонпарварлик моҳиятини тушунтиришмоқда. Отанани ҳурматлаш, Ватанни севиш, илм ва ҳунар ўрганиб, ҳалол ризқ топиш каби эзгу ишларга йўлловчи ноҳўя йўлларга қадам босишнинг аянчли оқибатларини тушунтирувчи маърузалар қилишяпти. Шунингдек, вилоят масжидлари ёрдамга муҳтож оилалар, ёлғиз қариялар, беморларга беминнат хайрия ёрдамлари кўрсатмоқда.

Эргаш РУСТАМОВ,
Сурхондарё вилояти бош имом-хатиби

БУЗГУНЧИ ОҚИМЛАРНИНГ СОХТА ДАЪВОЛАРИГА РАДДИЯЛАР

««Давоми. Боиланиши 7-саҳифада

Аллоҳ таоло огоҳлантиради: **“Кимда-ким қасдан бир мўминни ўлдирса, унинг жазоси жаҳаннамда абадий қолишдир. Яна унга Аллоҳ ғазаб қилгай, лаънатлагай ва унга улкан азобни тайёрлаб қўйгай”** (Нусо, 93).

Абу Ҳурайрадан ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилинган ҳадисда Пайғамбаримиз ^(у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломати бўлсин) айтдилар: “Ким тоғдан ташлаб ўзини ўлдирса, у жаҳаннам ўтида абадий, доимий йиқилиб азобланади. Ким захар ичиб, ўзига суиқасд қилса, жаҳаннам ўтида қўлидаги захарни ичган ҳолда абадий азоблана-

ди. Ким ўзини темир билан ўлдирса, жаҳаннам ўтида темирини қорнига урган ҳолда абадий азобланади” (Имом Бухорий).

Ҳозир баъзи гуруҳ ва шахслар “ўзини ўлдириш” тушунчасини шаҳидлик билан қориштириб талқин қилишяпти. Шахснинг маълум мақсадлар йўлида “ўзини ўзи ўлдириш”и “шаҳидлик амалиёти” деб баҳоланиши айни адашишдир. Ёвуз ниятли кучлар ўз ҳаракатларини оклаш мақсадида келтирган барча далилларни Исломуламолари қоралашган ва асосси деб топишган.

Жиход масаласида. Ушбу сўз араб тилидан таржима қилинганда “ғайрат қилмоқ”, “ҳаракат қилмоқ”, “интилмоқ”, “зўр бермоқ”, “бор кучини сарфламоқ”, “курашмоқ”, “меҳнат қилмоқ” каби маъноларни ифодалайди.

Дастлаб “жиход” дейилганида Исломи ҳимоя қилиш ва ёйиш учун кураш тушуниланган. Бу сўзнинг истилоҳий маъноси “душмандан ҳимояланишда қўли, тили ёки кучи билан курашишдир”. Ибн Рушд “Муқаддимот” асарида жиходнинг турларини тўрт қисмга ажратади: қалб, тил, қўл ва қилич билан курашишдир.

Умумий қилиб айтсак, жиход нафсга, шайтонга, босқинчиликка ва барча ёвузликларга қарши курашишдир.

Макка даврида Пайғамбаримиз ^(у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломати бўлсин) Аллоҳ таолонинг: **“(Эй Муҳаммад), Раббингизнинг йўлига (динида) ҳикмат ва чиройли насихат билан даъват қилинг! Улар билан энг гўзал услубда мунозара қилинг!”** (Наҳл, 125) деган кўрсатмаси асосида фаолият олиб борганлар. Сўнгра Макка мушрикларидан қасос олиш ниятида улар билан жанг қилишга рухсат берилди. Аммо булар босқичма-босқич, сиёсий вазият тақозосига кўра нозил бўлган илоҳий кўрсатмалар эди. Зеро, ўша пайтда мусулмонларга қарши бўлган Макка мушриклари Ислому динини йўқ қилиш, барпо этган жамиятларини эътироф этмай, уларни тор-мор қилиш мақсадида амалий ҳаракатларни олиб бораётган эди.

Агар “жиход” Ислому давлатини куриш учун ёки инсонларни динга киришга мажбурлаш учун жорий этилганида эди, Расулulloҳнинг ^(у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломати бўлсин) ўзлари бу борада намуна кўрсатган бўлур эдилар. Яъни, у зот биринчи бўлиб Маккадаги мушрикларнинг қатталари билан урушар, Ислому давлатини барпо этиш учун жиход эълон қилардилар. Бироқ Пайғамбаримиз ^(у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломати бўлсин) бундай йўл тутмадилар. Аксинча, мусулмон жамияти тинч йўл билан табиий равишда юзага келгач, унинг ҳимояси учун жиходга чиққанлар.

Мана шу сабабли ҳам мусулмонлар Ватани ва динини ҳимоя қилиши учун жиход жорий этилганини хулоса қилсак бўлади. У йўқ нарсани амалга ошириш учун эмас, балки бор нарсани ҳимоя қилиш учун жорий қилинган.

Ҳозир эса бузғунчи тоифалар ўзлари илгари сураётган ғояга эришиш мақсадида янги “жиход” турларини ўйлаб топиб, улардан фойдаланишга уринмоқдалар. Улар кўпгина мусулмонларнинг Ислому аҳкомларини билмаслиги, илмий савияга эга эмаслигидан фойдаланиб, “жиход – муқаддас уруш” деган тушунчани тарғиб қилиб, ноҳақ қон тўкилишига сабабчи бўлишади. Бунга дунёнинг турли чеккаларида “жиход” ниқоби остида содир этилаётган кўпоровчилик ҳаракатлари мисол бўла олади.

(Давоми келгуси сонда.)

Ҳеч кимга сир эмас, бугун маънавий таҳдидга, ёшлар онгини эгаллашга қаратилган ахборот хуружлари авж олди. Баъзи бир оқимлар бу йўлда замонавий технологияларни, айниқса, интернетни асосий қурол қилиб улгурди. Чунки у билан ёшларга таъсир ўтказиш осон. Интернет уларга ахборот хуружларини уюштириш, ёлгон ахборот тарқатиш, ижтимоий онгни бошқариш, миллий-маънавий қадриятларни емириш, миллийлигимизга мутлақо ёт зояларни тарғиб этиш, халқнинг тарихий хотирасини бузиш кабиларда жуда қўл келмоқда.

ҲАР БИРИМИЗ МАСЪУЛМИЗ

Маълумот ўрнида айтиш мумкин, ҳозирда ер юзидаги ҳар тўртта одамдан биттаси интернет хизматидан фойдаланар экан. Ёш авлоднинг тўксон фоизининг асосий ахборот манбаи ҳам интернет. Айни пайтда интернет тармоғида ўз жонига қасд қилишнинг осон йўллари тарғиб қилувчи ва ҳаёсиз мазмундаги минглаб сайтлар бор. Яна минглаб зўравонлик ва ёвузликни тарғиб қилувчи компютер ўйинлари кўп. Бугун Оврупада ёшлар бу каби сайтларнинг домига оммавий равишда тушиб бораётгани ҳеч кимга сир эмас. Ахборот замонида масофалар аҳамиятсиз. Ўзбекистонда ҳам интернетдан фойдаланувчилар сони кун сайин ўсиб бораётгани, айниқса, ёшлар бундан кенг фойдаланиши барчамизни янада огоҳ ва сергак бўлишга ундайди.

Муҳтарам Юртбошимиз ўтган йили Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган табрикларида: "...Такрор бўлса-да, айтмоқчиман — ахборот оламида қандайдир девор ўрнатиш, ўз қобилигига ўралиб, маҳдудликка юз тутиш йўли бизга асло маъқул эмас. Шу билан бирга, бугун ён-атрофимизда, узоқ-яқин минтақаларда юз бераётган воқеаларни инобатга оладиган бўлсак, ҳали онги, ҳаётини қарашлари шаклланиб улгурмаган ёшларни чалғитишга қаратилган ғаразли кучлар ҳам интернет имкониятларидан ўз манфаатлари йўлида фойдаланишга уринаётгани ва бундай интилишларнинг қандай салбий оқибатларга олиб келиши мумкинлигини эътибордан соқит қилиб бўлмайди", — дея таъкидлаган эдилар. Бу сўзларнинг ҳақиқат эканига ўзимиз гувоҳ бўлиб турибмиз. Бугунги кунда дунёнинг турли минтақаларида, хусусан, араб мамлакатларида содир бўлаётган нохуш воқеалар айнан ахборот хуружларининг маҳсулидир. Турли можаролар, қарама-қаршиликлар, тўқнашувлар қайси юртда бўлмасин, бизга тинчлик бермайди. Бунинг учун мўмин бўлишнинг ўзи кифоя. Чунки мўмин одам ўзи яхши кўрган нарсасини бировга

ҳам илинади. Бировнинг бошига мусибат тушса, уйда тинч ўтиролмайди.

Шу ўринда Юртбошимиз 2012 йил 31 август — Қатагон қурбонларини ёд этиш куни муносабати билан Тошкентдаги "Шаҳидлар хотираси" ёдгорлик мажмуида Шарқ мамлакатларида содир бўлаётган воқеалар ҳақида айтганларини бир эълолик: "Дилни хира қиладиган бундай воқеалар биздан узоқда, деб унга лоқайд қараш хомхаёлликдир. Нега деганда, бундай бало бир мамлакат ёки минтақа доирасида чегараланиб қолмайди, вақтида бартараф этилмаса, тобора кучайиб, бошқа мамлакат ва минтақаларга ҳам ёйилиши мумкин".

Муҳтарам Юртбошимизнинг ўша куни айнан биз дин ходимлари учун айтган ушбу гапларини менимча ҳар биримиз ён дафтаримизга ёзиб, ҳар куни амал қилишимиз зарур:

"Халқимиз, айниқса, ёшларимиз ўртасида тинчлик ва барқарорликнинг қадрига етиш, дунёнинг турли мамлакатларида кечадиган ўзгариш ва воқеалар хусусида, уларнинг асл сабабларини тушунтириш ишларини олиб боришда имом-хатибларнинг ҳам ўрни ва аҳамияти катта бўлмоғи зарур. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, бугунги имом-хатиблар бундан 15–20 йил олдингиларидан жиддий фарқ қилади. Самарқанддаги Имом Бухорий мажмуаси қошида ташкил этилган ўқув маркази бу борада муҳим аҳамият касб этмоқда. Бугун дин вакиллари ҳам юрт тақдирига дахлдорлик ҳисси билан яшаб, ён-атрофда содир бўлаётган воқеалардан доим хабардор, огоҳ бўлиб бормоқда. Шу азиз Ватанимизни кўз қорачиғидек асраш, унинг тинчлиги ва барқарорлигини ҳимоя қилиш, салоҳиятини янада юксалтириш барчамизнинг, мамлакатимизда яшаётган ҳар бир инсоннинг муқаддас бурчидир".

Ушбу сўзлар менимча ҳар бир дин ходими қалбида ишонч ва масъулият ҳиссини уйғотади. Биздан талаб этиладигани — огоҳлик ва яна огоҳликдир. Турли ахборот хуружларидан ёшларимизни ҳимоя қилиш. Атрофга хушёр боқиб, воқеа-ҳодисалардан тўғри хулосаю сабоқлар чиқариш ва одамлар онгига сингдиришдир.

Раҳматуллоҳ САЙФУДДИНОВ,
"Хўжа Аламбардор"
жоме масжиди имом-хатиби

Миср ери кенг бўлса-да, Бани Исроилга торлик қилди. Мисрнинг ҳосилдор ва унумдор ерлари энди уларга кераксиз бўлиб қолди. Ахир улар зиндонда, ҳар куни азоб ва хўрланишнинг янги турини татиб ётган бўлсалар, қачонгача сабр қилишарди?

Аллоҳ таоло Мусога ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) Бани Исроил билан тунда Мисрдан чиқиб кетишни ваҳий қилди. Буни Фиръавннинг одамлари сезиб, керакли жойларга етказишди, керакли тадбирлар кўрилди. Мусо ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) Бани Исроил билан кечаси Фаластин томон юрдилар. Одамлар ўн икки гуруҳга бўлиниб, ҳар бирига йўлбошчи

қириб ташлагандек қириб ташлаши учун олиб келганмидинг?! Ахир бу ердан қочиб қутулишнинг иложи йўқ-ку?! Осон қўлга тушишимиз учун денгиз қирғоғига олиб келдингми? Сенга ёмонлик қилганимизни эсламаймиз. Хўш, унда бу интиқомнинг сабаби нима?! Бу ерга келгунимизга қадар сен тўфайли бизга етган бало-офатлар етмасмиди?! Мана, олдимизда душман каби денгиз, ортимизда эса денгиз каби душман турибди. Ўлимдан бошқа чорамиз қолмади!”

Дунё Бани Исроилнинг кўзига қоронғу бўлди, нигоҳлар маънос тортди, кўнгилларни

КЕЧИККАН ТАВБА

тайинланди. Мусо ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) Шом йўлидан икки марта ўтган, йўлни яхши билардилар. Бироқ Аллоҳнинг иродасига кўра, Мусо ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) ва йўлдошлари адашиб қолишди.

Карвондагилар шимол томон кетяпмиз деб ўйлаб, тун зулматида шарқ томон юришибди. Рўпарадан тўлқинлари мавж уриб турган Қизил денгиз чиқиб, йўллари тўсилди.

“Эй сақлагувчи Эгам! Эй асрагувчи Эгам! Қаердамиз ўзи?!” “Биз денгиз олдидамиз”, деган жавоб бўлди. Ортларида эса бутун уфқни чанг-тўзонга тўлдириб келатган улкан қўшинни кўришди. Мана шу фурсатда у ер-бу ердан норозилик овозлари кўтарилди: “Эй Имрон ўғли! Бизни ўлимга етаклаб келибсан-ку! Биздан нима ёмонлик кўрган эдинг! Фиръавн бизни сичқонларни

умидсизлик эгаллаб олди, овозлар ҳам тинчиди. Одамлар эс-хушини йўқотди.

Лекин Мусонинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) Раббисига бўлган имони қалбини изтиробга туширмади: «(Мусо) айтди: **“Йўқ, мен билан бирга Парвардигорим бор. Албатта, У мени (хавфсиз) йўлга бошлар”**» (Шуаро, 62).

Аллоҳ таоло Мусога ҳассаси билан денгизга уришни амр қилди. Урганида эса денгиз ёрилиб сув икки тарафга баланд тоғ каби кўтарилди. Ўн иккита гуруҳ учун ўн иккита йўл пайдо бўлди. Қавм саломатлик билан қуруқликка етиб олди.

Фиръавн Бани Исроил денгизни саломат кесиб ўтганини кўргач, аскарларига: “Анави қочоқларни тутиб олишим учун денгиз амримга қандай бўйсунганини кўряпсизларми?” деди.

Бани Исроил яна бетоқат бўлди: “Анави душманлар, анави золимларни қаранглар, олдимизга ўтишмоқчи. Уларни биздан ҳеч нарса тўсолмайди, тезда бизга етиб олишади, ё Мисрға хўрлаш учун асир олиб кетишади, ё бу кимсасиз, овлоқ ерларда ўлдириб юборишади”. Шунда Мусо ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) денгизнинг олдинги ҳолига қайтишини истаб, асосини қуруқликка урди. Лекин Аллоҳ унга: Денгизни тинч ҳолда тарк эт, **“Улар ғарқ қилинувчи қўшиндир”** (Духон, 24) дея ваҳий қилди.

Фиръавн ва одамлари етиб келганларида, қуруқлик бўлиб турган денгиз уларни ўраб олди. Фиръавн ўлими яқинлашганини сездди: **«Унга (Фиръавнга) ғарқ бўлиш (соати) етишганида айтди: “Имон келтирдим, Исроил авлоди имон келтирган Зотдан ўзга илоҳ йўқдир. Мен ҳам мусулмонларданман”»** (Юнус, 90).

«Гуноҳ ишларни қилиб юриб, қачонки, бирорталарига ўлим келганида, “Энди тавба қилдим” дейдиган, шунингдек, кофирлигича ўлиб кетадиганларнинг тавбалари эса қабул қилинмағай. Ана ўшалар учун алам-ли азобни тайёрлаб қўйганмиз» (Нисо, 18).

“Раббингиз белгиларидан баъзиси келган куни эса, олдин имон келтирмаган ёки имонида яхшилик орттирмаган жонга (бу) имони фойда бермайди” (Анъом, 158).

Шунда унга дейилди: (Аллоҳ деди): **«Эндими?! Ахир, сен илгари итоатсизлик қилган эдинг ва бузғунчилардан эдингку!»** (Юнус, 91).

Фиръавн чўкиб кетди. Минглаб чақалоқларни ва кишиларни сўйиб ўлдирган золим ўлди. Минглаб дўстларни қамоққа ташлаб, осиб ўлдирган, хаддан ошган кимса ўлди. Ўзининг тахтидан йироқда, султонлигидан олисда ўлим топди. Даволовчи табиби, кўнгил сўровчи дўсти ва ҳолига йиғловчи қариндоши топилмади.

Бани Исроил Фиръавн ўлганидан гумонда эди. Чунки “Фиръавн ўлмайди” деган гапга ишонишарди. “Ахир унинг кунларни овқатсиз ва шаробсиз ўтказганини кўрардикку?!” дердилар. Шу пайт денгиз унинг жасадини юқорига чиқарди. Шундан сўнггина Бани Исроил унинг ўлганига ишонди.

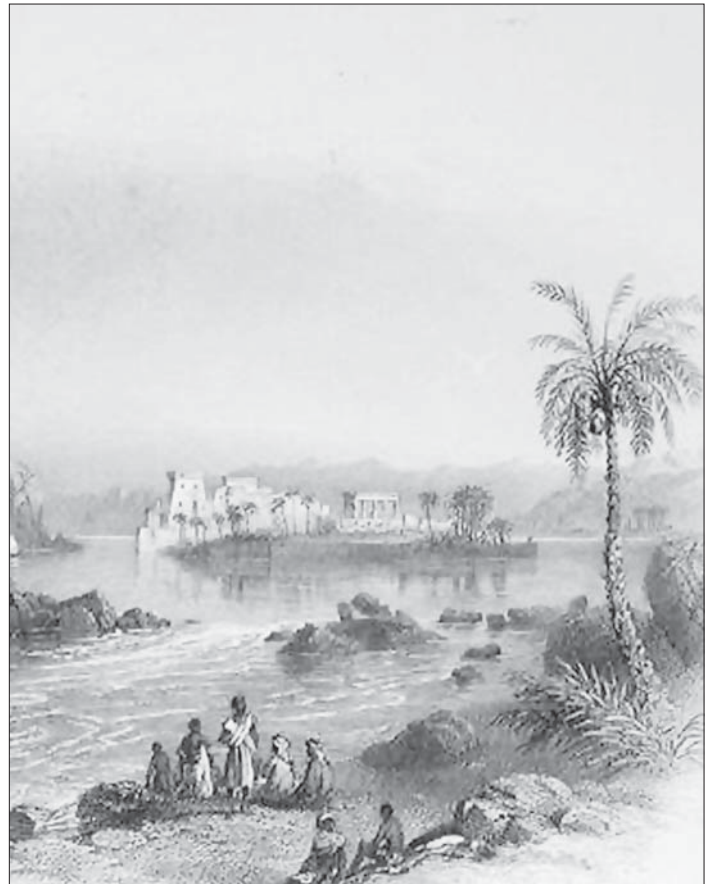
Аллоҳ таоло Фиръавнга деди: **“Мана бугун сендан кейингиларга белги (ибрат) бўлишинг учун жасадингни қутқарурмиз”** (Юнус, 92).

Шундай қилиб, Фиръавннинг жасади ибрат олувчилар учун эслатма бўлди. Фиръавннинг аскарлари битта қолмай ғарқ бўлишди. Гарчи ортларидан Мисрни мерос қилиб қолдирган бўлсалар-да, шундай кенг юртда дафн қилинишлари учун бир қарич ҳам жой топилмади.

«Улар қанчадан-қанча боғларни, чашмаларни, экинзорларни ва сўлим жойларни қолдириб (ғарқ бўлиб) кетишди. Яна (қанчадан-қанча) ўзлари баҳраманд бўлган неъматларни (қолдириб кетишди). Мана шундай. Биз у (неъматлар)ни бошқа қавмга мерос қилиб бердик. Бас, уларга осмон ҳам, ер ҳам (аза тутиб) “йиғлагани” йўқ ва уларга (тавба қилиш учун) муҳлат ҳам берилмади» (Духон, 25–29).

Абулҳасан Надавийнинг
“Пайгамбарлар қиссаси” асаридан

ФАЙЗО
тайёрлади.

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ...

Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси, муфтий Усмонхон АЛИМОВ жавоб беради.

Савол: Хурматли муфтий ҳазратлари! Сафарда ибодатга тегишли ҳукмлар ўзгаради, деб эшитдим. Илтимос, шу ҳақида

маълумот берсангиз.

Жавоб: Динимизда сафар қилиш билан баъзи ибодатларга доир ҳукмлар ўзгаради. Тўрт ракатли фарз намозларни қаср қилинади (икки ракат ўқилади), рўза тутмасликка изн берилади, маҳси муддати уч кунга узаяди, жума, икки ҳайит намозлари ва қурбонлик сўйиш вожиб бўлмайди. Озод аёлларнинг маҳрамсиз йўлга чиқишлари ман этилади (“Аттобийя”).

Савол: Киши намозда акса уриб, “Алҳамдулиллаҳ” деса, намози бузиладими? Акса уриб, ҳамд айтганга намоздаги одам жавоб

берса-чи?

Жавоб: Намозда акса уриб, ичида ҳамд айтган кишининг намози бузилмайди. Аммо сукут сақлагани яхшидир (“Хулоса”). Агар бу киши имомга эргашган бўлса, у ичида ҳам, ташида ҳам ҳамд айтмайди (“Темиртоший”). Бундай киши намозини битиргач, ҳамд айтади.

Акса урганга намозда туриб жавоб бериш билан эса намоз бузилади (“Муҳит”).

Савол: Жамоат намозида имомга эргашувчи киши вожиб амаллардан бирортасини тарк этса, ўзи саждаи сахв қиладими?

Жавоб: Йўқ, у ҳолда саждаи сахв қилмайди. Чунки у имомга тўла эргашиши вожиб (“Фатовойи Ҳиндия”).

Савол: Имом саждаи сахвни лозим қиладиган хатога йўл қўйса, масбуқ (имомга кеч қолиб эргашган кимса) қандай

йўл тутади?

Жавоб: Бундай ҳолатда масбуқ саждаи сахвни имомга эргашиб адо этади, кейин

етиша олмаган ракатларни ўқишга туради (“Фатовойи Ҳиндия”).

Савол: Шом пайти боламни кўтариб, қўшни аёллар билан кўчада гаплашиб турган эдик, маҳалламиздан бир отахон биз-

ни: “Жину шайтонлар тўзийдиган маҳал ёш бола билан кўчада нима бор сизларга?” деб койиб бердилар. Отахоннинг гаплари қанчалик тўғрилигини билмоқчи эдим.

Жавоб: Отахон жуда ҳақ гапни айтибдилар. Жонқуяр инсонлар тобора камайиб кетаётган, “менга нима” деган бепарволик кайфияти кўпчиликни чулғаб олган ҳозирги кунимизда ана шундай отахонларнинг борлиги қувонарли ҳол. Уларнинг маҳалла маънавий ҳаётидаги ўрни бекиёс.

Аввало, динимиз аёлларни кўчада мақсадсиз гап сотиб ўтириш у ёқда турсин, заруратсиз кўчага чиқишдан ҳам қайтарганини айтиб ўтиш керак. Ундан кейин, шом маҳали жин ва шайтонлар изғиб юриши ҳам ҳадиси шарифларда баён қилинган. Болаларнинг инжиқ бўлиб қолиши, уйқусида босинқирашига ҳам ана шу пайт кўчада юриши сабаб бўлади. Шу боис, бу каби беҳуда одатларга барҳам бериб, ўлчовли вақтимиздан унумли фойдаланиш пайида бўлишимиз керак.

Савол: Қироати жаҳрий ўқиладиган фарз намозларини ёлғиз ўқувчи киши ҳам жаҳрий (овоз чиқариб) ўқиса бўладими?

Жавоб: Қироати жаҳрий ўқиладиган фарз намозларини ёлғиз ўқийдиган одам ихтиёрлидир, истаса, овоз чиқариб ўқийди, истаса ичида қироат қилади (“Фатовойи Ҳиндия”).

Савол: Ҳозир йигитлар Россияга бориб, ярим йил-бир йил ишлаб келишяпти. Улар анча пайт оиласи билан яшамагани

сабаб никоҳлари бузилмайдими?

Жавоб: Йўқ, эр-хотиннинг айри яшашлари қанча давом этса ҳам, никоҳлари бузилмайди. Никоҳ эр-хотиндан бири вафот этса, эр хотинини талоқ қилса ёки эр-хотиндан бири куфр сўз айтса, диндан чиқса (муртад бўлса)гина бузилади.

Савол: Жума хутбасини минбарга чиқиб ўқиган имом ноибини жума намозига имомликка ўтказиши мумкинми?

Жавоб: Йўқ, мумкин эмас. Хутбани ўқиган киши жума намозига ҳам имом бўлиши керак. Фуқаҳолар айтишича, ҳатто хутба ўқиганидан кейин имомнинг таҳорати кетиб қолса ҳам, ўрнига бошқаси жума намозига имом бўлолмайди. Хатибнинг таҳорат олиб келиши қутилади (“*Фатовойи Ҳиндия*”).

Савол: Имом жума хутбасини ўқиётиб Пайғамбаримиз (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) исмларини зикр қилган эди, ёнимда ўтирган киши пастроқ овозда салавот айтди. Намоз тугагач, бир киши ўша одамга хутба ўқиладиганида жим турилади, деб танбех берди. Мен ҳайрон бўлдим: Пайғамбаримиз (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) эсланган жойда салавот айтилмайди?

Жавоб: Бошқа ҳолатларда Расулulloҳнинг (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) номи шарифлари зикр қилинганида эшитганлар дарҳол салавот айтишлари керак. Аммо жума хутбаси ўқиладиганида салавот айтиш макруҳдир (“*Татархония*”). Шунингдек, бундай пайтда гапириш, тасбех айтиш, акса уриб, ҳамд айтганга жавоб бериш, саломга алик олиш ҳам макруҳ, дейилган (“*Сирожул ваҳҳож*”).

Савол: Эсналганида нима учун қўл билан оғиз беркитилади? Бунинг бир асо-си борми?

Жавоб: Албатта бор. Бу ҳақда ҳатто Имом Бухорийнинг “Ал-адаб вал-муфрад” китобларида махсус “Эснаганда қўл билан оғизни тўсиш ҳақида” номли боб бор. Шу бобда келган ҳадислардан бирини зикр қилиб ўтамиз: Абу Саид Худрийдан (Аллоҳ ундан рози) ривоят қилинади: Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) дедилар: “Агар бирортангиз эснасангиз, қўлингизни оғзингизга қўйинг, чунки шайтон киради”. Эснаш келганида намоздан бошқа ҳолларда чап қўл орқаси билан оғиз тўсилади. Шунингдек, ҳадисларда эснаб туриб: “ҳооҳ” дейиш шайтоннинг яйрашига сабаб бўлиши ҳам баён этилган.

Нўмон АБДУЛМАЖИД
ёзиб олди.

ФАҲМЛОВЧИ ҚАЛБ КЕРАК

Абдуллоҳ Пайғамбаримизнинг (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) амакилари Аббоснинг ўғли. У Расулulloҳнинг (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) сўзларини эшитиб, амалларини кўриб, улғайди. Аббос туғилганида у зот (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин): “Уни динда фақиҳ қилгин”, деб дуо қилдилар. Абдуллоҳ улғайгач унга: “Ҳар қандай ҳолатда Аллоҳни ёдингда тут, у ҳам сени ҳифзу ҳимоясига олади, Сенга яқин бўлади”, дер эдилар.

Расулulloҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) вафот этган йили Ибн Аббос ўн уч ёшда эди. У илмни севувчи, Қуръон ва суннатга оғишмай амал қилувчи эди. Оғир дамларда Пайғамбаримиз (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломини бўлсин) билан бирга бўлди, у зот дунёдан ўтганидан кейин ҳам саҳобалардан илм ўрганди.

Саҳобаларнинг кўпи вафот этгач, Ибн Аббос етакчи фақиҳлардан бири бўлиб қолди. Ундан: “Эй Ибн Аббос, бу илмга қандай етишдинг?” деб сўрашганида: “Сўровчи тил ва фаҳмловчи қалб билан”, деб жавоб қилди.

Юлдуз АСҚАР қизи
тайёрлади.

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Киевга ташириф

Шу йил 16 сентябр куни Малайзиянинг Перлис штати амири Саид Файзуддин Путра Украина мусулмонлари идорасига ташриф буюрди. Меҳмонга Малайзиянинг мамлакатдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Чуа Теонг Бан ҳамроҳлик қилди. Муфтий Аҳмад Тамим мамлакатда диний таълим ривожини, турли конфессиялар билан дўстона алоқалар ҳақида сўзлаб берди. Саид Файзуддин Путра қабул учун миннатдорлик билдирди. Учрашувда Малайзия халқаро Ислом университети мударрис ва талабалари билан тажриба алмашиш масаласи муҳокама этилди.

Эксперт гуруҳи тузилди

Ислом молия ташкилотлари ҳамда банклар фаолиятини назорат қилувчи янги уюшма тузилди. Иброҳим Десаи бошлиқ Жанубий Африка Ислом уламоларидан иборат эксперт гуруҳи молия ташкилотлари қонунларга қандай риоя этаётганини кузатиб боради. Олимлар кўпроқ мижозлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш билан шуғулланади. Мутахассислар бундай амалиёт корхоналарда қатъий интизом ўрнатилиши самарадорлик ортишига сабаб бўлади, дейишмоқда.

Пайгамбаримиз (алайҳиссалом)

ҳақларида янги филм

Қатар киноижодкорлари Муҳаммад пайгамбаримиз (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) ҳақларида янги, юксак даражада сифатли филм суратга олишни режалаштиришди. Қувайт ахборот агентлиги хабар беришича, уч қисмдан иборат филмни суратга олиш жараёнида тўрт юз эллик миллион доллар сарфланади. Филм ноёб санъат асарини (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) бўлиши ҳамда Пайгамбаримиз

ҳақида бугунга қадар ишланган филмлардан яхши чиқиши кўзда тутилган. Илоҳи борица кўпроқ томошабин жалб этиш мақсадида филм инглиз тилида олинади. Ижодкорлар барча техника ва сценарий тайёр эканини билдиришди.

Кўргазма бўлиб ўтади

Фаластинда қадим кўлёмалар ва ноёб буюмлар кўргазмаси бўлади. Мамлакат саёҳат ва қадимий ёдгорликларни сақлаш вазирлиги ушбу тадбирни миллий тарих музейида ўтказди. Бу диёрда қадимда муомалада бўлган тангалар, усмонлилар салтанати тамгалари намойиш этилади. Шунингдек, қадимий ҳужжатлар, Қуръони карим нусхалари ва ўймакорлик санъати дурдоналари ҳам ушбу кўргазмадан ўрин олади. Ташкилотчилардан Аҳмад Парч ёшларнинг тарихни яхши билиши ва миллий маданият ҳақида ёрқин тасаввурга эга бўлишида кўргазма жуда муҳимлигини таъкидлади.

Расмий ташириф

Миср Араб Республикас Бош вазири Хишом Қандил шу йил 19–20 сентябр кунлари Суданга расмий ташириф буюрди. У мезбон мамлакат Бош вазири билан учрашиб, Миср ва Судан ўртасидаги дўстона алоқаларни тиклаш ва ривожлантириш ҳақида музокаралар олиб борди. Шунингдек, Хартум шаҳрида Мисрнинг “Ахлий” банки бўлимини очиш ҳақида ҳам гаплашиб олди. Банкнинг расмий очилиши

маросимида икки мамлакат раҳбарлари иштирок этиши таъкидланди.

Ҳаж вазири баёноти

Ҳажга борувчилар ададини кўпайтиришни сўраб қирқдан ортиқ давлат Саудия Арабистони Ҳаж вазири

лигига мурожаат қилди. Ҳаж вазири Бандар Хожар Масжидул Ҳаромда кенг кўламли таъмир ишлари олиб борилаетгани боис ушбу сўровларга рад жавоб

берди. У Саудия Арабистонининг яқин беш йил мобайнида эски режа бўйича ҳожилар қабул қилишини айтди. Ҳозир атрофдаги кўпгина бинолар бузилиб, Ҳарам худудига қўшиляпти. Шу боис меҳмонхоналар етишмаслиги қийинчилик туғдириши мумкинлиги айtilди. Ўн бир миллион долларли лойиҳа бўйича бу ерда ҳали анча иш амалга оширилиши керак.

Ҳайдовчига мақтов ёрлиги

Бирлашган Араб Амирликларининг Дубай шаҳри полицияси йигирма олти ёшли покистонлик ҳайдовчи Умар Ажмалга олийжаноблиги учун мақтов ёрлиги топширди. Ҳайдовчи ишдан уйга қайтаётганида такси орқа ўриндиғида чарм дипломатни кўриб қолади. Уни очиб ҳам кўрмай, шаҳар назорат идорасига топширади. Нозирлар эса унинг эгаси Саудия Арабистонидан келган ишбилармон эканини аниқлашади. Дипломатни эгасига қайтаргач, унда бир юз йигирма беш минг риёл пул ва қимматбаҳо буюмлар борлиги маълум бўлди. Саудиялик ишбилармон камтарин мусулмоннинг имон-эътиқодига қойил қолиб, унга каттагина суюнчи берди.

Энг ёш вазир

Йигирма тўққиз ёшли Ҳадя Тоик Норвегия маданият вазири этиб тайинланди. Ушбу мусулмон аёл мамлакат тарихида энг ёш вазирдир. У келгусидаги ишлари режаси ҳақида оммавий ахборот воситаларига баёнот берди. Янги вазир маданият мамлакатнинг кундалик ҳаёти ажралмас қисмига айланиши зарурли-

гини, Норвегияда истиқомат қилувчи ҳар бир шахснинг қайси динга эътиқод қилишидан қатъи назар, ўз санъати ва маданиятини эркин намоён этиш ҳуқуқи борлигини таъкидлади.

БМТ йиғини

Миср Араб Республикаси президенти Муҳаммад Мурсий Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеясининг олтинчи йиғинида иштирок этиш учун Америка Қўшма Штатларига ташриф буюрди. Анжумандан олдин у “СBS” телеканалига суҳбат берди. Шунингдек, ташкилот Бош директори Пан Ги Мун билан ҳам суҳбат қурди. Миср раҳбари ушбу йиғин дунёда тинчликни сақлаш ва мамлакатлараро дўстона муносабатларни тиклашда муҳим омил бўлиши зарурлигини таъкидлади.

Анжуман ўтказилди

Гонгконгда Ислом олами уюшмасининг йиғилиши ўтказилди. Анжуманда ҳозир ушбу мамлакатда яшовчи Африка мамлакатлари, Бангладеш ва Индонезия каби давлатлар вакиллари иштирок этишди. Иш ахтариб ёки бошқа юмуш билан келган мусулмонлар яхши шароит яратиб берилаётгани учун ташаккур айтишди. Ҳозир оролда яшаётган икки юз эллик мингга яқин мусулмоннинг юз минг нафари четдан келганлардир. Қатнашчилар бу ерда масжидлар санокли бўлса-да, эмин-эркин ибодат қилиш мумкинлигини таъкидлашди.

Қатар сармояси Бразилияда

Қатарнинг “Barwa Bank” Ислом банки Америка Қўшма Штатлари ва Бирлашган Араб Амирликларида қарзлар бўйича иш олиб борар эди. У фаолият доирасини кенгайтириб, Бразилия бозорига ҳам кирди. Маълумотларга кўра, ҳозир Бразилия ривожланиш бўйича Хитой, Ҳиндистон ва Россия каби йирик мамлакатлар қаторига қўшилиш арафасида. Бу юртнинг араб мамлакатлари билан бир йиллик савдо-сотиғи миқдори саккиз миллиард доллардан ошди. Мутахассислар бундай мамлакатда иш олиб бориш яхши фойда беришига ишонч билдиришмоқда. Бундан ташқари,

футбол бўйича 2014 йилги жаҳон чемпионати, 2016 йилги Олимпия ўйинлари ҳам Бразилияда ўтади.

Мамлакатни тиклаш йўлида

Америка Қўшма Штатлари Афғонистоннинг Шибирғон вилоятида нефт қувурларини қазиб олиш учун бир юз йигирма миллион доллар ажратди.

Американинг Афғонистондаги доимий вакили Кейт Майнц айтишича, ушбу лойиҳага ҳаммаси бўлиб беш юз миллион доллар кетади. Қолган маблағни эса Осиё тараққиёт банки беради. Кейинчалик АҚШ Балхдаги қурилиш ишлари учун яна бир юз олтмиш миллион доллар моддий ёрдам кўрсатишини маълум қилган.

Экологияли масжид

Буюк Британиядаги мусулмонлар уюшмаси қошида ташкил этилган махсус жамғарма Кэмбриж шаҳрида экологияли масжид барпо қилиш ҳаракатида. Ушбу жоме бошқалардан тубдан фарқ қилади.

Масалан, хонақоҳ табиий шамоллатиш йўли билан совутилади. Унинг теварак-атрофида боғ яратишни машҳур лойиҳачи Эмма Кларк зиммасига олган. Шунингдек, масжид томи ҳам бўш қолмай, қушлар ин қуришлари учун махсус ўт-ўлан ўстирилади. Кэмбрижда ҳозир турли мамлакатлардан келган минглаб мусулмон талабалар яшайди. Уюшма уларга шароит яратиш билан бирга атроф-муҳит тозалигига ҳам ҳисса қўшмоқда.

Диндорларга ёрдам

Туркия Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Диёнат ишлари вазирлиги, хайрия жамғармалари ва “Қизил яримой” жамиятлари биргаликда олтмиш миллион доллардан кўпроқ маблағ йиғишди. Бу пуллар Бирманинг Аракан вилояти мусулмонларига беғараз ёрдам сифатида юборилди. Шу йил

ёзда Мянма мусулмонлари бошига тушган кулфатдан камида юз минг мусулмон зарар кўрган. Бундай ёрдам уларга моддий ва маънавий жиҳатдан далда бўлиши турган гап.

Янги музей очилди

Қуддус шаҳри мусулмонлар, насронийлар ва яҳудийлар учун ҳам ўзига хос тарихий ва муқаддас жой саналади. Мана шу гўзал маконда Аманда Вейс «Bible Lands Museum» музейини ташкил қилди. Аманда ушбу музейга турли тарихга эга, лекин уч динга ҳам оид нодир қўлёзмалар, ноёб буюмлар ва қадимий санъат намуналарини йиғди. Бу ерга ҳар кун турли дин вакиллари келиб, бир-бирлари билан фикр алмашишяпти. Музей асосчиси турли дин вакиллари бир жойда жам қилиш ва улар ўртасида яхши алоқаларни мустаҳкамлаш учун ажойиб макон пайдо бўлганини таъкидламоқда.

Англия ва ИХТ

Ислом ҳамкорлик ташкилоти ва Буюк Британия ўртасида алоқаларни ривожлантириш бўйича шартнома имзоланди. Бирлашган Қиролликнинг Ташқи ишлар баронессаси Саида Варсий ва ИХТ Бош котиби Акмалуддин Эҳсонўғли ўртасида имзоланган битимда хавфсизлик, маданият, фан, таълим, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва динлараро мулоқот каби соҳалар қамраб олинди.

Дубай академияси

Испаниянинг “Реал Мадрид” футбол клуби Дубай шаҳрида футбол академиясини ташкил қилиш режасини тузаяпти. Академияда етти ёшдан ўн тўрт ёшгача бўлган ўспиринларга юқори малакали мутахассислар футбол сирларини ўргатишади. Назарий машқлар Абу Зобининг Брайтон коллежида ўтказилади. Клуб учун Рас Хайма туманида 2015 йили битказилиши мўлжалланган дам олиш маскани ҳам шу лойиҳага киритилган. Мажмуани барпо қилиш учун бир миллиард доллар сарфланиши кўзда тутилган.

РИЁДАН САҚЛАНАЙЛИК

“Остидан анҳорлар оқиб турувчи, ҳурмою узумлари бор, турли хил мевалари мўл боғи бўлган бир одам ўзи кексайиб, нотавон (ёш) болалари билан қолган пайтида ўша боғини оловли тўфон уриб, ёниб кетишини хоҳлайдими? Тафаккур қилурсизлар, деб Аллоҳ ўз оятларини сизларга шундай баён қилади” (Бақара, 265).

Бу мисол савобли ишларни эл кўзи учун қиладиган кишиларга танбехдир. Аллоҳ таоло ёнгин туфайли боғбон не умидлар билан ўстирган боғидан айрилганидек, риёкор одам ҳам охиратда ажру савобдан баҳрасиз қолади.

Ибн Лубайдан ^(Аллоҳ ундан роҳи бўлсин) ривоят қилинади. Расулulloҳ: ^(У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) “Сизлардаги энг хавфсирайдиган нарсам махфий ширкдир”, дедилар. Шунда саҳобалар: “Эй Аллоҳнинг Расули, махфий ширк нима?” деб сўрашди. У зот: “Бу риёдир”, деб жавоб бердилар.

Демак, риё Ислолда қатта гуноҳларнинг ҳам энг ёмони – ширкка далолат қиларкан. Ундан ҳар бир мўмин-мусулмон хушёр бўлиши керак. Риё қалбни қорайтирувчи иллат саналади. Риё қилувчида холис ният ва ихлос бўлмайди. Агар мўминнинг ибодатига заррача риё аралашса, бу ибодатдан фойда йўқ. Киши риё билан намоз ўқиса, рўза тутса, ҳажга борса фақат машаққат чеккани ва Аллоҳ таолога осий бўлгани қолади.

Ижтимоий ҳаётимизда ҳам риё бизга кўп зарар келтиради. Дейлик, бирор яқинимиз оламдан ўтса, уларнинг ҳақларига яхши дуолар қилиш билан бирга орқаларидан савоб борар деган ниятда эл-юртни чақириб дастурхон ёзамиз, эҳсон қиламиз. Аммо бу ҳайру эҳсонимизга риё аралашиб қолмаслигига ҳеч ким

кафолат беролмайди. Аслида, савоб фақат дастурхону ошлардан бормайди-ку, риёдан узок бўлган яна бошқачароқ яхшиликлар ҳам қилсак, айна муддао эмасми? Тўйхоналарда минг-минглаб кишиларга дабдабали дастурхон ёзиш ўрнига “Меҳрибонлик”, “Мурувват” уйларига, ёлғиз қарияларга, егимхоналарга, ночор оилаларга, илм масканларига холис ёрдам кўрсатилса, савобига нима етсин? Тўйларимиз ҳам худди шундай. Ҳукуматимиз тўйларни ихчамлаштириш борасида қарор ва дастурлар ишлаб чиққанига қарамай, баъзилар кимўзарга дабдабани кучайтириб бормоқда. Ўша тўйга кетган ортиқча сарф-харажатни икки ёшнинг келажаги учун тадбир билан ишлатилса бу ҳам савоб.

Аллоҳ таоло бундай марҳамат қилади: **«Эй имон келтирганлар! Молини одамлар кўрсин деб берадиган, Аллоҳга ва охират қунига ишонмайдиган кимсага ўхшаб, (берган) садақаларингизни миннат ва озор билан йўққа чиқарманг! У (риёкор) устини тупроқ қоплаган силлиқ қояга ўхшайди, устига жала ёққанда, (тупроқ ювилиб,) сип-силлиқ тошнинг ўзини қолдиради. Улар топган (ва сарфлаган) бойликларидан ҳеч нарсага эга бўла олмайдилар...»** (Бақара, 264).

Одамларнинг мактовини истаб ёки хўжакўрсин учун қилинган амаллар эвазига Аллоҳ таоло бу дунёда банданинг мақсадини ҳосил қилади. Аммо, охиратда савоб ато этмайди. Бу ҳақда Пайғамбаримиз ^(У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) шундай марҳамат қиладилар: “Ким бу дунёда бирор амални одамлар эшитсин, деб қилса, Аллоҳ уни одамларга эшиттириб қўяди. Ва ким одамлар кўрсин деб қилса, Аллоҳ уни одамларга кўрсатиб қўяди” (*Насоий ривояти*). Демак, бу дунёнинг обрўсини истаб қилинган амалга фақат бу дунёнинг ўзидагина мукофот берилади, охиратда эса насиба бўлмайди. Айниқса, эвазига савоб умид қилинадиган, динимизда ибодат ва амали солиҳлар қаторида саналган ишларга риё аралаштиришдан эҳтиёт бўлиш керак. Аллоҳ таоло: **«...Бас, шундай намозхонлар ҳолига войки, улар намозларини “унутиб” қўядилар, риёкорлик қиладилар...»** (*Моъун, 4–6*) дея огоҳлантирган.

Айтиб ўтилганидек, риё ширкнинг бир кўринишидир, ширк эса қош билан қовоқнинг орасида турадиган, кўпчилик одамлар фарқлаб ололмай қоладиган офатдир. Унинг оқибатида эса барча қилинган тоат-ибодат ва яхши амалларнинг савоби йўқ бўлиб кетади.

Мўмин одам ҳар бир амалини холис Аллоҳ таоло учун бажармоғи лозим. Одамларнинг мактовини истаган киши эса икки дунё саодатидан ажраб қолиши мумкин.

Аллоҳ таоло барчаларимизни гуноҳи кабиралардан сақланиб, солиҳ амаллар қилиб яшашга муваффақ қилсин.

Абдуқаҳҳор ЮНУСОВ,

*Тошкент шаҳар
“Собитхон ҳожи”
жаме масжиди имом-хатиби*

АЁЛЛАРГА ХОС ҲУКМЛАР

“БАДОЕУС САНОЕ...” ДАН

Аёл бачадонидан келадиган одатий суюқлик ҳайз, аёл кўзи ёригач келгани эса, нифос деб аталади. Ҳайз қорамтир ёки тўқ қизил рангда бўлиши мумкин. Тўққиз ёшдан олдин ва ҳайз тўхтайдиган ёшга етгач, келгани ҳайз эмас, бир касаллик сабабли бўлиб, истиҳоза дейилади. Истиҳоза келса, ювиб, таҳорат қилиб, намозини ўқийверади, рамазон ойида бўлса, рўзасини туттаверади. Ҳайзли аёлга то ҳайз муддати тугаб, туққан аёлга эса нифоси тугаб покланмагунича намоз ўқиш дуруст эмас. Ҳайзли ёки нифосли аёл рўза тутмаслиги ва эри билан қўшилмаслиги керак. Ғусл қилиб покланганидан кейин унга намоз, рўза ва жинсий муомала ҳалол бўлади.

Мазҳабимиз уламолари наздида ҳайз ранги қорамтир ёки кўкимтир бўлса ҳам, суюқлик бачадондан келдими, аёл ҳайз кўрган ҳисобланади. Ҳайз муддатининг энг ками уч, энг кўпи ўн кеча-кундуздир. Жаноби Расулуллоҳ (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) сўзлари ва мазҳабимиз уламоларининг далиллари асосида мана шу муддат белгиланган. Қиз болада биринчи марта ҳайз келса, илк ҳайз муддат ўн кун деб, беш-олти кундан кейин тўхтаса ҳам, ўн кунгача ҳайз келиб қолиши мумкин, деб кутилади. Ўн кундан кейин ҳам келса, ҳайз эмас, истиҳоза ҳисоб қилинади. Икки-уч марта бир хил санокда келадиган бўлса, айтайлик, беш кунда тўхтаса, унинг одати беш кун экан ёки уч кунда тўхтаса, одати уч кун экан, деб белгилаб олиб, шу муддатдан кейин қон тўхташи билан ғусл қилиб, ўн кунни кутмасдан ибодат қилаверади. Аммо беш кунлик одати бўлса-ю, шу муддат тўлганидан кейин ҳам ҳайз тўхтамас, беш кун ўтганидан кейин ҳам ўн кунгача яна ҳайз деб, одатидан ташқари кунларда ҳам ибодат қилмай туради. Энди қон тўхтамай, ўн биринчи кунга ўтса, демак, беш кундан кейингиси касаллик, деб шу беш кундан кейинги қолдирган намозларини қайта ўқийди. Ам-

мо, ҳайз кўриш одатини беш кун бўлиб, агар етти, саккиз кунда тўхтайдими, тўққиз ё ўн кунда тўхтайдими, ҳаммаси ҳайз ҳисобланади. Менинг одатим беш кун эди, қолган беш куни – бу касаллик қони, дейилмайди. Аммо қон оқиши ўн бир кунга ҳам ўтиб кетаверадиган бўлса, демак, одатдагидан ташқариси касаллик қони экани аниқ бўлиб, тўрт ёки беш кунги одатидан бу ёғида қолдирган намозларини қайта ўқийди.

Икки ҳайз ўртаси *туҳр*, яъни поклик вақти – камида ўн беш кун, кўпига чегара йўқ. Одатда, биров ҳар ўн беш кунда, биров икки ой-

да ҳайз кўриши мумкин ва шу унинг одатига айланиб қолади. Одатга айланмас экан, ё одатга айланганидан сўнг ҳам бир аёл тоза бўлганидан кейин ҳали ўн беш кун бўлмай, яна қон келса, бу ҳайз эмас, балки касаллик қони ҳисобланади. Бу ҳолда у таҳоратини олиб, намозини ўқийверади. Демак, ҳайзнинг ками уч кун, кўпи ўн кун, икки ҳайз оралиқ муддатининг ками ўн беш кун.

Нифоснинг энг камига чегара йўқ. Чунки бола туғилгач, нифос, эҳтимол, бир соатда тўхтар, қанчада тўхтаса ҳам, аёл нифосдан покланган бўлади ва ғусл қилиб, ибодатида давом этади, пок хотинга нима лозим бўлса, у аёлга ҳам шу лозим бўлади. Нифоснинг энг кўпи қирқ кундир. Шу боис халқ орасида бу муддатни “чилла” дейиш урфга айланган. Масалан, уч фарзанд кўриб, учовида ҳам қирқ кун бўлмасдан, ўн кунда тўхтайдими, ўн беш кундами ва шу уч мартада ҳам бир хил муддат такрор бўлса, демак, у аёлнинг нифоси шу миқдорда экани белгиланиб, ўшандан кейин ювиниб намозини бошлайверади. Аммо уч марта туғмагунича у қирқ кунгача нифос келишини кутади. Ўртада бир кун-ярим кун келмай қолса ҳам, у нифосда турган ҳисобланади. Демак, уч бола кўргунича ҳам бир хил одат жорий бўлмаса, тўртинчи фарзанд кўрганида яна қирқ кунни кутади ё учтада бир хиллик кузатилиб, одати жорий бўлса, шу одатидан кейин қон, мисол учун, беш кунда ёки ўн беш кунда тўхтаб қолса, демак, тозаман, деб ғусл қилиб, ибодатини қилаверади.

Агар эгизак фарзанд кўрса, нифос қачондан бошланади? Имом Абу Ҳанифа ва Абу Юсуф наздида, нифос биринчи фарзанд туғилишидан бошланади. Баъзан икки эгизак ўртасида туғилиш оралиғи соатлаб ёки кунлаб давом этиши мумкин. Ана шунда қирқ кунлик нифос вақти биринчи боладан ҳисобланади. Имом Муҳаммад эса, эгиз туққан аёлнинг нифоси иккинчи боладан бошланади, дейди. Биринчи боладан деган ҳукмга фатво берилган. Ҳайз ва нифос кўрганида намоз ўқиш, рўза тутиш, Қуръонни ушлаш, ўқиш, масжидга кириш ва Байтуллоҳни тавоф қилиш дуруст эмас. Шу айтилган икки ҳолатдан бошқа вақтда аёл кишидан келган қон истиҳоза бўлиб, у касаллик ҳисобланади. У намоздан ҳам, рўзадан ҳам тўсмайди. Агар у давомли келиб турадиган бўлса, ҳар намоз вақтига алоҳида таҳорат олиб, намозини ўқийверади.

Муаллимлик шарафли ва улуғ касбдир. Абу Амомадан (Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилинган ҳадисда Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) бундай деганлар: “Аллоҳ таоло, фаришталар, осмонлар ва ер аҳли, ҳатто уясидаги чумолилару денгиздаги балиқлар ҳам инсонлар муаллимига яхшилик сўраб дуо қилади”.

УСТОЗЛАРИМИЗ БАЙРАМИ

Халқимиз муаллимларни кадрлаб: “Устоз отангдай улуғ” дейди. Юртимизда устозлар алоҳида эъзозланади. 1 октябр куни “Ўқитувчи ва мураббийлар куни” деб эълон қилинган. Ҳар йилгидек бу байрам барча ўқув масканларида кенг нишонланди.

Иккинчи октябр куни Имом Бухорий номидаги Тошкент Ислом институтида ҳам ана шу улуғ байрамга бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Унда фахрий устозлар ҳам қатнашди.

Байрам тантанасида институт талабалари Қуръон тиловат қилишди, сахна кўринишлари билан ва салавотлар айтиб чиқишди. Шунингдек, талабалар меҳмонлар билан қизиқарли савол-жавоблар ўтказишди, ғолибларга совғалар улашишди. Тадбир давомида Диний қўмита таълим бўлими бошлиғи Шоҳрух Абдурашулов, Ўзбекистон мусулмонлар идораси раиси ўринбосари шайх Абдулазиз Мансур, кадрлар тайёрлаш бўлими мудри Жалоллиддин Нуриддинов ҳамда Тошкент Ислом институти ректори Ҳайдархон Йўлдошхўжаевлар биринчи босқич талабаларига талабалик гувоҳномаларини топширишди.

Нилуфар ОРТИҚХЎЖАЕВА,
ТИИ 2-курс талабаси

Ғулом ФАТҲИДДИН

Сен берган туйғуга, ҳисга асирман...

МУҲАББАТ ЗАНЖИРИ

Ўзингдан бошладим, бари Ўзингдан,
Сенинг каломингдан, Сенинг сўзингдан.

Бу ёруғ дунёга йўлладинг, Аллоҳ,
Азобда синадинг, қўлладинг, Аллоҳ.

Қалбан икрор бўлиб, килурман сажда,
Каломинг, оятинг – бизларга мужда.

Мен Сенинг олдингда хасман, басирман,
Сен берган туйғуга, ҳисга асирман.

Тобеман Сен берган юракка, жонга,
Умр деган онга, ақлу имонга.

Бокиб бу замонга, давру давронга
Хиёнат этдимми аҳду паймонга?

Бўлсам-да ишқингга сомё, занжирбанд,
Дунёга меҳримни кўйдимми баланд?

Бокмасдан маъшуқа ҳинду холига,
Ҳирс кўйдимми, ё Раб, дунё молига?

Йўқ, ахир, Ўзингга бандаман, қулман,
Занжирларинг сирли, ғулларинг гулдан.

Юрак томирларим, ақлу ардоғим –
Қулчилик бобида қисмат арқоғим.

Берган муҳаббатинг, ҳар лаҳза, онинг –
Юрагим боғланган нурли арқонинг.

Башар дарахтида оддий меваман,
Сен берган Ватанни – юртни севаман.

Сен шошмай, тобора чирмаб, боғлайсан,
Ёмғир сувларида ювиб, доғлайсан.

Бокмангиз лаб буриб ифтихоримга,
Ўзимни топширсам ихтиёрига.

Кўринг, мен ошиқни, қулни, занжини,
Бўйнимда муҳаббат ранжи, занжири.

Шу ишқсиз одаммас – тупроқман, қулман,
Шу ишқ тарк айласа, йўқман, бир пулман.

Шукр, мен ошиқман, вайронам – гулшан,
Лайлимсан, Мажнунман, Сен – Шох, мен – қулман.

Шу буюк ишқимни адо этмагин,
Севгим занжиридан жудо этмагин.

Ишқи йўқ каслардан асра, бер паноҳ,
Жамолинг нуруни ёр айла, Аллоҳ!

Омин! Охиратда Ўзинг хор этма,
Имон бер, юзингга бизни зор этма.

ЭЙ ДЎСТ

Раво кўрдинг ўзингга меҳру вафони, эй дўст,
Бизга эса беадад жавру жафони, эй дўст.

Роҳату фароғатда ўтар умринг хотиржам,
Оқибати ёмондир кайфу сафонинг, эй дўст.

Ташла назар улусга, дилларга бўлгин ҳамдард,
Олгил, ғариб етимдан хайру дуони, эй дўст.

Кўрсам эдим сенда мен арзу самода тенгсиз
Шашти баланд, жаҳди зўр марди Худони, эй дўст.

Кимки дилда ёри бор, бўлғай ғолиб, бахтиёр,
Шукру тавба тахтидир, бил, бу нидони, эй дўст.

Келур бир кун сўроқлаб: “Тўрт оёқли чўбин от”,
Кетар чоғинг унутма, ўйла видони, эй дўст.

Бу қўналға дунёда ўтди не-не инсонлар,
Душман билиб ўзига кибру хавони, эй дўст.

Кўз-кўзладинг зарингни, менга гардча қадри йўқ,
Тинглаб ушбу навони, англа Аллоҳни, эй дўст.

ИЛТИЖО

Кўнгил, учгил фалакларга, салом айтгил малакларга,
Малойиклар билан сирлаш, назар солма бўлакларга.

Хузурига етиб боргач, арзим айтгил ўшал ёрга,
– Бир боксанг, на бўлғай? – де, ишқ йўлида ҳалакларга.

Қолиб кетма у ёқларда, жавоб келтир жафокордан,
Кутиб мужда, умид тушгай хазон янглиғ йўлакларга.

Сўнгаларда ғалат оғрик, билакларда мажол йўқдир,
Қараб қўйса, гуноҳ бўлмас фақат дийдор керакларга.

Руҳи равон – пароканда, дўзах ўти ёнар танда,
Замин отлиғ бу ватанда паноҳ борму юракларга?

Кўнгил, учгил фалакларга, салом айтгил малакларга,
Ижобат навбати етгай қачон бизнинг тилакларга?!

Кўнгилнинг ихтиёрини – бериб ёр ихтиёрига,
Ғулом-о, тўй жамолига боқиб гулу чечакларга.

Кўнгил, учгил фалакларга...

Риштон

Абдуғани СУЛАЙМОН

БОЛАЛИК

Баъзан тушларимга кирар болалик,
Завққа тўлган шодон дамлари билан.
Қайга кетиб қолди у масъум шодлик,
Бугун ҳаёт қийнар ғамлари билан.

Болаликнинг шаффоф кўчаларида
Қолдириб келибман тоза юракни.
Майсаларнинг яшил кўлчаларида
Қуёш тутқазади ўша эртакни.

Ўшанда кушларнинг тилин билардим,
Қучоғига мудом чорларди осмон.
Тонг бўйнига тинмай орзу илардим,
Мендан олис эди қайғу ва армон.

Менга азиз эди, жуда қадрли,
Райҳон ҳиди келган онам қучоғи.
Борлиқ туюларди завқли ва сирли,
Осмондай кенг эди отамнинг боғи.

Жуда ҳам чарчадим, жуда толиқдим
Дил уфқида офтоб чўкаётган дам.
Кўлларимдан ушлаб, болалик пайтим,
Мени олиб кетгин қайга бўлса ҳам.

СУВ

Эй дўст, дарё каби умримиз ўтар,
Зотан, руҳимизда дарё нафаси.
Билмаймиз соҳилда бизни не кутар,
Юракка тор келиб кўкрак нафаси.

Аслида бир томчи сувдан жисмимиз,
Шунданми бир сўздан кетамиз эриб.

Ҳаёт суви ичра бедор исмимиз –
Нилуфар – ғамларни юради териб.

Баъзан кўзёшимиз бўлиб шашқатор,
Кимнидир кузатиб сўнгги манзилга.
Қисмат ёмғирига бериб ихтиёр
Бир томчи сув бўлиб қайтамыз дилга.

Лойимиз қорилган илохий сув,
Билмаймиз олинган қайси дарёдан.
Бир кун руҳимизда кўтариб ғулув –
Сувлар ювиб кетар бизни дунёдан.

Эй дўст, йиғламагин худа-беҳуда,
Гарчи бошга тегар ҳаёт тошлари.
Шодликни севади тириклик жуда,
Кўзга ярашади севинч ёшлари.

ТУПРОҚ

Эй дўст, сезганмисан жуда ёруғдир
Камтарликнинг тоза, маъсум йўллари.
Ҳали-ҳамон ҳеч ким етолмаган сир –
Руҳимизни кучган тупроқ қўллари.

Бу замин мендирман, бу замин сенсан,
Ундан бунёддирмиз ва унда барбод.
Ўйлаб бир ҳикматга беролдингми тан:
“Тупроқ остидадир бизнинг қўшқанот”.

Нечук биз бунчалар ер ишқига банд,
Бир лаҳза биз ундан узмаймиз қадам.
Ё унинг руҳига жонимиз пайванд,
Унга қовуштирар бизни ўлим ҳам.

Гарчи ҳаёлимиз хануз фалақда,
Вужудимиз аро замин титроғи.
Уйғонади бир ишқ маҳзун юракда –
Гўёки узилган гулнинг япроғи.

Бу замин ажоддан меросдир билсанг,
Шоҳ-гадога асли тенг бу йўл, эй дўст.
Руҳингни самода кўрмоқчи бўлсанг,
Тупроқ бўлмай туриб, тупроқ бўл, эй дўст.

ОДАМЛАРГА ФОЙДАМИЗ ТЕГСИН

Маҳалла деганимизда, энг олдин кўни-кўшнилар тушунилади. Кўшниларга яхшилик қилиш ўзаро алоқаларни янада мустаҳкамлашга, тинчликни таъминлашга сабаб бўлади. Аллоҳ таоло марҳамат қилади: **“Ота-оналарга яхшилик қилинглари! Шунингдек, қариндошларга, етимларга, мискинларга, қариндош кўшнью бегона кўшньюга ёнингиздаги ҳамроҳингизга, йўловчи (мусофир)га ва қўл остингиздаги (қарам)ларга ҳам (яхшилик қилинглари)!..”** (Нисо, 36). Ояти каримада кўшнилар икки тоифага бўлиб зикр қилинган: қариндош ва қариндош бўлмаган кўшнилар.

Мўмин киши дини, миллати ва насабидан қатъи назар, ҳаммага бирдай яхши муомалада бўлиши керак. Ҳадиси шарифда: “Ким Аллоҳ таолога ва охират кунига имон келтирган бўлса, кўшнисига озор бермасин” (Муттафақун алайҳ), дейилган.

Ёши улуғ отахону онахонлар маҳалланинг файзидир. Уларни ҳурмат қилиш, зиёратига бориш, ҳолидан хабар олиш ва насиҳату дуоларидан баҳраманд бўлиш ҳам дини-

миз кўрсатмаларидан, гўзал инсоний сифатлардандир. Абу Мусо Ашъарийдан (Аллоҳ ушунга рози бўлсин) ривоят қилинади: “Кекса мусулмон кишини ҳурмат қилиш Аллоҳ таолони улуғлаш демакдир” (Абу Довуд). Яна бир ривоятда келишича, Расулulloҳ (У юга Аллоҳнинг саноги ва саноми бўлсин): “Кичикларимизга шафқат қилмаган ва катталаримизнинг шафаф ва ҳақларини билмаган киши биздан эмасдир”, деганлар (Абу Довуд, Термизий).

Ўтган азизларимиз суннатга ва ҳадиси шарифга ихлос билан амал қилишган. Имоми Аъзам (Аллоҳнинг раҳмати бўлсин) ўта парhezкор ва тақводор бўлиши билан бирга хато қилувчиларга нисбатан бағрикенг зот эди. Бир кўшниси кечалари маст-аласт бўлиб, бор овози билан бақирар: “Зое қилдилар, қандай йигитни зое қилдилар”, деб ўзича кўшиқ айтиб чиқар эди. Унинг овози Абу Ханифанинг оромини бузарди. Бир кеча ўша кўшнисининг овози чикмай қолди. Тонг отгач, Абу Ханифа уни суриштириб, мастлиги боис қамалганини билди. Волийнинг олдига бориб, уни қамоқдан озод қилди. Бирга қайтиб келишаркан, Абу Ханифа (Аллоҳнинг раҳмати бўлсин) унга: “Эй йигит, сени зое қилдикми?” деди. “Йўқ, аксинча, мени қутқардингиз. Аллоҳ ажр берсин!” деди у ва ўша кундан бошлаб ичкиликхўрликни ташлади.

Инсоннинг яхши ва ёмон кунда маҳалла асқагади. Халқимизда: “Узоқдаги қариндошдан яқиндаги кўшни яхши”, деган нақл бор. Шунинг учун маҳалладаги барча йиғинларда иштирок этиш, маърака ва маросимларда қатнашиш, беморларнинг ҳолини сўраш, муҳтожлардан хабар олиб туриш каби ишлар кишининг фазилатини оширади.

Улуғлардан бирининг олдига бир киши келиб: “Фалон шаҳардаги фалончи киши улуғ одам экан. Сув устида юрар эмиш”, деди. “Сув устида юрадиган одамга ажабланманг. Чунки ўрдак ҳам, балиқ ҳам сувда суза олади”, деб жавоб берди доно киши. Бошқа бир одам келиб: “Фалон шаҳардаги фалончи одам ҳавода учар эмиш”, деди. У зот: “Ҳавода учиш ажабланарли эмас, чунки куш ҳам ҳавода уча олади”, деб жавоб берди. Шунда одамлар ҳайрон бўлишиб: “Сувда юриш ва ҳавода учиш каби кароматли ишлар аҳамиятсиз бўлса, инсон қачон ва қандай қилиб камолотга эришади?” деб сўрашди. У зот: “Зоҳирингда халқ (одамлар) билан бирга бўлишинг, ботинингда Ҳақ (Аллоҳ) билан бирга бўлишинг, уларга ёрдам беришинг ҳақиқий камолотдир”, деб жавоб берди.

Икки одам бир вақтда уйига чақирса, уйи яқинроғиникига бориш, эҳсон ва ҳадяларни ҳам уйи яқинлардан бошлаш ҳақидаги ҳадислар ҳам маҳалла аҳллари ўртасидаги муносабатга тегишлидир.

Покликда барака бўлади. Кўча-кўйни ва ҳовлиларни тоза тутиш маҳалланинг ободлигига ҳисса бўлиб қўшилади. Обод юрда пок одамлар яшайди, деб бежиз айтилмаган. Расулуллоҳнинг (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин): “Ҳеч яхши амал қилмаган бир одам йўлдан тиканли шоҳни олиб ташлагани учун Аллоҳ таоло унинг гуноҳларини кечириб юборди”, деганлари ривоят қилинади (*Абу Довуд*). Абу Зарр (Аллоҳ ундан рози бўлсин): “Ё Расулуллоҳ, менга фойдали бўлган бирор амални ўргатинг”, деганида, Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин): “Мусулмонларнинг йўлларида уларга озор берувчи нарсаларни олиб ташла”, деб буюрганлар (*Имом Муслим ривояти*).

Динимиз бизларни ҳамжиҳатликка, покликка, озодаликка буюрар экан, бу амр замирида юксак маданият билан бир қаторда инсон саломатлигини сақлаш мақсади ҳам ётади. Шундай экан, барчамиз маҳаллаларимиз ободлиги ва тозаллиги йўлида яхши ишларни кўп қилишга интилайлик.

Муҳаммадкарим ИБОЕВ,
Андижондаги
“Саййид Мухйиддин махдум”
Ислому ўрта-махсус
билим юрти мударриси

Эр хотиннинг тахти – занжирида бўлади.

* * *

Эр – авра, хотин – астар.

* * *

Бойликка етса ёмон,

Ўзин санар ҳокон.

* * *

Халқумингни дема, халқингни де.

* * *

Эрликда хўрлик йўқ.

* * *

Оила – кўш устунли айвон.

* * *

Хотин қизғанса, уй тузалар,

Эркак қизғанса, уй бузилар.

* * *

Ёғлиқ нарсани қумурсқа босади.

* * *

Қозонга яраша – қопқоғи.

* * *

Эгри битган тўғри ўсмас.

* * *

Ўтин айирган болта майдонда қолади.

* * *

Сув пешонага чикқач,
пушаймондан фойда йўқ.

* * *

Эҳтиётинг бўлса, эҳтиётинг бўлмас.

* * *

Илигинг куриса ҳам, илдам юр.

* * *

Ямасанг – янги бўлади,

Янгининг тенги бўлади.

* * *

Баҳор яхши келса, қари терак ҳам куртак отади.

* * *

Ёмон гап – юзга тарсак.

* * *

Яхши тўн – тўй савлати,

Яхши хотин – уй давлати.

Тошкентлик Раҳима онадан ёзиб олинди.

ИҚЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИ

Сизга маълум, ер юзида ҳарорат муттасил исиб бориши кузатилмоқда. Олимлар ушбу жараён XX асрнинг иккинчи ярмида бошланганини таъкидлашяпти. Тадқиқотларга кўра, ер куррасида ҳарорат ўтган арсадагидан 0,7 даражага ошган. XXI аср ўрталарига бориб бундай исииш 1,1дан 6,4 даражага ортиши тахмин қилинмоқда. Ялпи исииш океанларнинг кенгайиши, ёзгингарчилик кўпайиши ва атмосферанинг ўзгаришига сабаб бўляпти. Глобал иқлим исиишига музликлар эришининг ҳам катта таъсири бор. Антарктиданинг жануби-ғарбидаги яриморолда иқлим 2,5 даражага кўтарилган. 2002 йили майдони уч минг икки юз эллик километрлик, қалинлиги эса икки юз метрдан ошиқ “Ларсон” музлиги ўттиз беш кун ичида бир минг икки юз эллик километрга кичрайган.

Бу ҳол ҳароратнинг олдингига нисбатан деярли бир ярим баробар ортганини англатади. Шу йил бошида Россиянинг Омск, Томск ва Тюмен вилоятларининг йигирма етти минг аҳоли истиқомат қиладиган худудларида ёққан сариқ ва пушти рангли қор ҳаммани хайратга солгани сир эмас.

Иқлим ўзгаришларини кузатувчи канадалик бир гуруҳ олимлар ва ҳарбий мутахассислар глобал исиишга сабаб бўлаётган воқелик тўғрисида янги маълумотлар тўплашган. Экспедиция аъзолари “Уард Хант” оролидаги музликларнинг интенсив эриш ҳажми кундан-кунга кенгайиб бо-

раётганини кузатишган ва «абадий» музликларнинг 16 километрга кичрайганининг гувоҳи бўлишган. «Мен бундай ўзгаришни кўришни кутмаган эдим», – дейди Трент университети профессори Дерек Мюллер. – Бу шуни кўрсатадики, муз майдонлари шиддат билан қисқариб бормоқда. Ҳозир бир неча улкан муз тоғлари бири-бирини ушлаб турибди, аммо улар баҳайбат айсбергларга айланиши мумкин». Агар улкан муз майдонлари шу яхлит бўлақларга бўлиниб кетиб, айсберг шаклидаги ороларни ҳосил қилса, бу денгиз мухитига жуда катта салбий таъсир кўрсатади. Экспертлар-

нинг таъкидлашича, музликларнинг эришига нафақат глобал исииш, балки, мамлакатларнинг Арктика табиий ресурсларидан беаёв фойдаланиши ҳам бунинг боисидир.

Париж шаҳрида шу йилнинг август ойида ўтказилган анжуманда мутахассислар 2100 йилга бориб, ер шарида ҳарорат тўрт даражага ортиши ва натижада икки юз миллиондан ортиқ одам кўчманчи аҳолига айланиши эҳтимоли ҳақида огоҳлантиришди.

Оврупалик олимлар ёзда ҳаво мунтазам ўн беш даража совуқ бўладиган Гренландия иқлимини ўрганишяпти. Улар бу диёрдаги кўкаламзор табиат остида ҳам икки ярим километрлик муз қатлами борлигини аниқлашди. Ушбу музликлар пайдо бўлганига бир неча минг йилдан ошган бўлиб, оддий айсберглар каби уларнинг асоси тош ёки қоядан иборат эмас. Экспедиция аъзоси профессор Гуттер Шек Берг бундай дейди: “Музнинг ўрта қатлами сувдан иборат, шу боис у ҳаракатланувчан. Баҳайбат музлик остида сув кўпайиб, кўл ҳосил қилиши иқлим исиб бо-раётганидан далолат беради”.

Машҳур алпинист Саймон Йейтс иқлим ўзгариши бўйича

мулоҳазаларини куйидагича баён қилади: “Мен ўспиринлик чоғимдан бери тоғ чўққиларига кўп чиқаман. Йигирма беш йил ичида дунёнинг бир неча мамлакатадаги қояларда бўлдим, баъзиларига икки мартадан бордим. Ўтган йили бундан ўн уч йил олдин борганим Тянь-Шан тоғларидаги шимолий “Инилчиқ” музигига яна бориш насиб қилди. У ерда авваллари фақат қор ёғар эди, ҳозир эса ёмғирни кўриб, хайрон қолдим. 2007 йили Покистондаги баландлиги бўйича жаҳонда иккинчи ўринда турадиган “Балторо” тепалигига чиқдим. У ернинг иқлими ҳам ўн беш йил олдингисидан буткул ўзгариб, қор қатлами сезиларли даражада пасайганини кўрдим”.

Гаваянинг жамоатчилик аъзоси вакиласи Триша Кехаулаани Уотсон глобал исиш жараёни ҳақида шундай фикр билдирди: “Гаваядаги дарё ёш болалар чўмилса бўладиган даражада тоза ва саёз эди. Ҳозир сув мўллигидан қирғоқларни бетон билан баланд кўтаришяпти. Бундан ташқари сув таркибида зарарли лептоспироз моддаси топилган. Ушбу модда сув даражасининг кўтарилиши натижасида келиб чиққанини таъкидлашяпти”.

– Сўнги йигирма йил ичида об-ҳаво буткул ўзгариб кетди, – дейди буғучилик мутахассиси Олаф Матис Эйра, – Скандинавия, Сибир, Аляска, Канада, Швеция ва Гренландиядаги подаларнинг учдан икки қисми бизга номаълум сабаблар билан қирилиб кетяпти. Бу ерларда қор ўрнига кўпроқ ёмғир ёғиши кузатиляпти. Биз буғуларни сақлаб қолиш учун уларни ем билан боқишга баҳоли қудрат ҳаракат қиляпмиз, лекин бу жисмонан ва экологик жиҳатдан нотўғри. Балки бу ўзгаришлар инсониятнинг аёвсиз тоза ер-

лардан чиқиндиларни қайта ишлаш йўлида фойдаланаётганидандир. Саноқли қолган бу жонзотлар ана шу қаҳратон совуқ диёрларнинг ҳавосига ўрганган ва мослашган.

Мутахассислар Исландия иқлимни кузатар экан қиш фаслида ажойиб кўринишнинг гувоҳи бўлишди. Одатда қаҳратон совуқ бўлиш ўрнига ўтган йили қишда Исландиянинг ҳарорати 10 даражагача исиб кетди. Бунақа пайт бу ерда кўм-кўк далалар ва ямшил ўтлоқлар сақланиб туришидек ғайриоддий ҳолатни кузатишган.

Мутахассислар таъкидлашча, ҳозир табиатда чиқиндиларни зарарсизлантириш, бартараф этишга хизмат қилувчи микро-организмларнинг сони ва фаоллиги анча сусайган. Бу ҳолат чиқиндиларнинг табиий қайта ишланиши издан чиқишига, йилдан-йилга кўпайиб боришига, охир-оқибатда эса уларнинг таъсирида тупроқ ҳамда атмосфера таркибининг ўзгаришига сабаб бўлмоқда. Саноат корхоналаридаги иш жараёнида атроф-муҳитга зарар етказувчи кимёвий моддалар – хлор, олтингурут, азот оксидлари газ ҳолида чиқади ва ёмғир, қор орқали бу моддалар ерга қайтиб тушади. Табиийки, бу моддалар бизнинг истеъмол маҳсулотларимиз таркибидан жой олади. Олимлар бунинг натижасида инсонларда саратон касаллиги келиб чиқиши, иммунитетнинг пасайишини аниқлашган.

Ривожланган мамлакатларда ишлаб чиқаришнинг кескин ўсиши атмосферада зарарли газлар орғишига олиб келди. Сайёрамиз табиатини асраш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш мақсадида 1998 йили 16 март куни Япониянинг Киото шаҳрида қатор етакчи давлатлар вакиллари иштироки-

да қарор қабул қилинган. Беш йилга мўлжалланган лойиҳа бўйича бир қатор мамлакатлар олти хил газ – CO₂, CH₄, гидрофторуглеводород, перфторуглеводород, N₂O ва SF₆ турларини ишлаб чиқаришни камайтиради. Жумладан, атмосферага зарарли газлар ишлаб чиқаришни Оврупа иттифоқи давлатлари 8, Америка 7, Япония ва Канада 6, Шарқий Оврупа ва Прибалтика 8 фоизга камайтиришга, Россия ва Украина эса ҳозирги ҳолатдан кўпайтирмасликка ҳамда ушбу қарорга 2020 йилгача амал қилишга келишиб олинган.

“Анъом” сурасининг тўксон тўққизинчи оятида марҳамат қилинади: **«У осмондан сув (ёмғир) туширган зотдир. У билан ҳар нарсани (ердан) ундириб чиқардик. Ундан яшил гиёҳ (полиэкинлари)ни чиқардик. Ундан (бошоқ каби) зич таркибли донларни чиқарамиз. Хурмодан эса, унинг шохидаси (мева) бошлари (ерга) яқини (ва яқин бўлмаганлари) бор. Шунингдек, узумзор боғлар, бир-бирига ўхшаган ва ўхшамаган зайтун ва анорларни (чиқардик). Уларнинг мевалагандаги (ғўра) мевасига ва пишганига (ибрат кўзи билан) боқинг! Шу (билган)-ларингизда, албатта, имонли қавмлар учун аломатлар бордир».** (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломати бўлади) Пайғамбаримизнинг бир ҳадисларида эса бундай дейилади: “Уларингизда ахлат-чиқиндиларни қолдирманг, чунки ифлос ва исроф жину шайтонларнинг хуш кўриб ўтирадиган жойларидир”. Табиатга, атроф-муҳитга нисбатан оқилона, тежамли муносабатда бўлиш ҳар бир инсон учун ҳам фарз ҳам қарзидир.

Азизхон ҲАКИМОВ
тайёрлади.

ҚАЛБИМНИНГ БИР ПАРЧАСИ

“Боламни кўрсам бўладими?” деди она. Мурғак жигаргўшасининг юзини кўриш учун кўлига олар экан, олдин бағрига босиб, ҳидлади, сўнг йўрғакни очиб юзига қаради ва бирдан нафаси бўғилди. Чақалоқнинг кулоқлари йўқ эди... Шифокорлар ота-онасига тасалли бериб, бу ҳол боланинг эшитиш қобилиятига унчалик таъсир қилмаслигини айтишди.

Орадан йиллар ўтди. Бола улғайиб, мактабда ўқий бошлади. Бир куни мактабдан келиб, ўзини онасининг бағрига отиб, йиғлаб юборди. Фарзандини илк бор бундай ахволда кўрган она нима бўлганини тушуниб турса-да, сабабини сўради.

– Катта болалар мени “махлуқ” деб мазах қилишди...

Ўғли улғайгани сайин унинг одамлар орасига киришиб кетуви ота-онани ташвишга соларди. Онаси: “Болам, одамларга қўшилишинг керак” дер, аммо ич-ичидан ачиниш ҳисси уни қийнарди. Отаси шифокорларга учрашди. Агар кулоқ топилса, аъзони кўчириш йўли билан фар-

зандингизга ёрдам беришимиз мумкин, дейишди улар.

Ота-она кулоқларини бериши мумкин бўлган одамни қидира бошлашди. Орадан икки йилча вақт ўтди. Бир куни ота ўғлига кулоқларини берувчи инсонни топганини, лекин бу сирлигича қолиши хушxabарани айтди. Амалиёт яхши ўтди. Ўғил ҳамма қатори чиройли киёфага эга бўлди, ўзгариш руҳиятини кўтарди. Ҳам ўқишда, ҳам ижтимоий ҳаётда ютуқларга эришди. Кейинчалик уйланди, обрўли инсон бўлиб етишди. Йиллар эса бир-бирини кувиб ўтаверди. Кунларнинг бирида ўғил отасига: “Неча йилдирки яхшилик қилган кишининг

кимлигини мендан сир сақлаб келяпсиз, ахир, унга мен ҳам кўлимдан келганича яхшилик қилишим керак-ку”, деди. Дадаси вақти келиб айтишини таъкидлади...

Онаси вафот этган кун эди. Волидасининг бош тарафида ўтиришганида, отаси секингина мархуманинг сочларини орқага сурди. Онасининг кулоқлари йўқ эди!..

Она фарзанди учун фидокорлик қилган эди. Фақатгина севги ва марҳамат каби оналик туйғулари билан ардоқлаш мумкин бўлган “қалбининг бир парчаси”га жисмининг бир парчасини ҳам берган эди...

Ирода ТҶЛАГАНОВА
тайёрлади.

МУҲТАРАМ ЮРТДОШЛАР!

Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг нашрлари – «Ҳидоят» журнали ва «Ислом нури» газетасига, уларнинг қорақалпоқча иловаларига 2013 йил учун обуна давом этмоқда. Республикамизнинг барча алоқа бўлимларида ва жойлардаги масжидларда обуна бўлишингиз мумкин. Обуна учун тўлов пластик карточкалардан терминал орқали ҳам қабул қилинади.

Нашр кўрсаткичлари:

«Ҳидоят» – 1034, 1051

«Ислом нури» – 195

Қорақалпоқча иловалар – 1035

Ўзбекистон мусулмонлари
идорасининг интернет саҳифаси:
WWW.MUSLIM.UZ

Саволлар ва таклифларни
жўнатиш учун электрон манзил:
moslim @ mail.ru

